

1 Korīn

Jesus hã h'yy ka'eeh do panang Korīn häd näng doo bä habong do hã pooj jé Paw-Ro ma erih do hahỹh

Ji matym n'aa ji hã Jesus anoo do ky n'aa hahỹh

¹ Paw-Ro ŷ ti hỹh, P'op Hagä Do karēn do hyb n'aa ŷ tanaēēnh doo, Kristo Jesus mejūū do see ŷ bahado däk hyb n'aa, ta ky n'aa ŷ baher'ood hōm hyb n'aa kä. Ēr hỹj hadoo do Sotenés häd näng do sii bē ŷ edēng, ² bēēh, P'op Hagä Do karapee hedoo doo, Korīn häd näng do panang bä habong doo. Tsyt hē, ta wē bē tabetyn hōm Kristo Jesus bad'oo do hyb n'aa.* Sahōnh hē jé pad'yyt hē ěr Wahē N'aa Jesus Kristo hã j'aa hets'ēē do sii hē bē tabetyn hōm tsyt hē, ta wē had'yyt hē bē babok hyb n'aa. Sahōnh hē ěr wahē n'aa né hē ti Jesus. Jé pad'yyt hē habong do sa Wahē N'aa, ěr Wahē N'aa na-ããj hē. ³ ŷ karēn P'op Hagä Do ěr Yb, Jesus Kristo Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do na-ããj hē ky en'yym bē hã. ŷ karēn baad bē rah'yyb en'yym.

⁴ P'op Hagä Do hã ŷ tsebee had'yyt hē bē hyb n'aa, baad bē wē taky enyym do hyb n'aa Kristo Jesus hyb n'aa. ⁵ Kristo hyb n'aa, baad tabanoo bē hã ta ky n'aa baad bē bahajaa bē baher'oot, baad tabanoo bē hã takarēn do baad bē bahapäh

* **1:2** Ji hyb n'aa tadajēp, ji hyb n'aa taganä wät, tahanäng pé ti Kristo bad'oo doo.

hyb n'aa, baad tagahoot hyb n'aa bē hā. ⁶ Baad bē gado dāk Kristo ky n'aa bē hā āā her'ood wāt do paah. Te hub né hē kā bē hā kā. ⁷ Ti hyb n'aa kā, hỹỹ kā bē h'yyb gó tabanyy dāk sahōnh hē P'op Hagā Do Sahee ji hā hanoo do ji hajaa doo, baad bē gadaa nuuj jé Jesus Kristo, ēr Wahē N'aa p'aa hēnh tabahyng bā kā. ⁸ Baad had'yyt hē Jesus Kristo bē tah'yyb hej'oonh, baad bē baboo had'yyt hē hyb n'aa, tagadēg ub, takajaa bā kā, baad had'yyt hē bē hā tabahapāh hyb n'aa, tanaw'yyt hyb n'aa bē hā taky n'aa tapaa do ky n'aa. ⁹ P'op Hagā Doo, bē tanaēēnh do Jesus Kristo ēr Wahē N'aa sūi bē babok hyb n'aa, dooh bē teréd bā. Tamoo wāt né hē ji hā taky dāng doo.

Sa h'yyb gó raketyn hōm do ky n'aa hahỹỹh

¹⁰ Wakān haa, ēr Wahē N'aa Jesus Kristo kyy gó tak'ēp ŷ bētsēē bē hā, séd hā bē h'yyb hedoo hyb n'aa, bē h'yy kanetyn hyb n'aa, séd hā had'yyt hē bē babok hyb n'aa. ¹¹ ŷỹnh Korowéh hād nāng do karapee ŷ rapanāk bē ky n'aa. Bē ky ked'aak bē mahang, sa nooh. ¹² Hahỹỹ d' mā bē kyyh: “Paw-Ro karapee āāh”, nāk mā bē wób sa kyyh. “Aporos karapee āāh”, nāk mā bē wób. “Peed karapee āāh”, nāk mā ta wób. “Kristo karapee āāh”, nāk mā ta wób kā. H'yy kasab'ee doo gó ta tii d' bē kyyh. ¹³ Ketyn hōm g'eeh ti Kristo bē hā? ŷ g'eeh, Paw-Ro, bē hyb n'aa b'aa kajatsēk do hā kepēēm dāk do paah? Hāt ŷỹ gó paa bē ranu gemuun? Dooh. ¹⁴ Taw'āāts hē hā ŷỹ, ŷ tsebé, dooh bē ŷ nu gemuun bā do hyb n'aa. Jāām hē ajyy Kiris-Po, Gajo hād enāh do ŷ nu gemuun paah. ¹⁵ Taw'āāts hē dooh bē ŷ nu gemuun boo bā ŷ wén nāng, hāt ŷỹ gó bē

nu kemuun bē naher'oot hyb n'aa. ¹⁶ Ỹ hyb n'aa es'ee dāk hỹ hã Es-Tepanas tób yt hẽ habong do na-ãāj hẽ ỹ nu gemuun paah. ¹⁷ Dooch ta wób ỹ nu gemuun do hyb n'aa tado bā tii, Kristo mejũũ do hã ỹỹ. Ta ky n'aa hanām do ỹ baher'ood hõm ti ỹ tamejũũ doo. Ta ky n'aa ỹ baher'oot bā, dooch ỹ her'ood bā badāk hahỹỹ hã hanaa ji hajaa doo me, b'aa kajatsëk do hã Kristo dajëp do hejój hã maa newëë do raj'aa etsë hyb n'aa. Dooch ỹ karën bā kēh ỹ tak'ëp ỹ haj'ap do hã raj'aa etsëë bā.

¹⁸ B'aa kajatsëk do hã Kristo dajëp do ky n'aa, daap hadoo do ky n'aa banesaa hēnh hahõm do sa hã. Èr hã kã, banesaa mahãnh ted'ëëp do hã, P'op Hagä Do hejój kametä dāk ta tii hã. ¹⁹ Tii da né hẽ P'op Hagä Do kyy kerih doo gó. Hahỹỹ da ta kyyh:

“Ỹ ahäj jëng da tak'ëp hajaa do rahapäh doo.
H'yy ganäng do sa h'yyb ỹ makyys da”,† näng kerih
do hã.

²⁰ Äkä, nyy da P'op Hagä Do h'yyb tak'ëp hep'ëeh do sa hã? Mosees ky n'aa jaw'yyk do ma mehetëk do sa hã ënh? Badāk hahỹỹ hã tak'ëp h'yy ganäng doo gó her'oot do sa hã ënh? P'op Hagä Do wareem dāk badāk hahỹỹ hã habong do ta hã h'yy kana'eeh do tak'ëp rahajaa doo. H'yy gatamah do h'yyb hado dāk rahajaa do paa tan'oo bā. ²¹ Tak'ëp tabahajaa doo gó P'op Hagä Do anoo badāk hahỹỹ hã habong do ta hã h'yy kana'eeh do ta hã ranahapäh hyb n'aa sa h'yyb gó rahajaa doo me. P'op Hagä Do h'yyb däng ted'ëëp ta wë ta ky n'aa hyb n'aa ta

† **1:19** Isajas 29.14

hã h'yy ka'eeh doo, daap ta wób redoo né paawä Kristo ky n'aa.

²² Judah buuj rakarēn kapehuunh doo, meuj n'aa nāng doo, rabahapäh raky daheeh hyb n'aa. Judah buuj nadoo do resoos tak'ëp ji hajaa doo, raky daheeh hyb n'aa. ²³ Tii d' né hẽ paawä rakarēn, ãã maher'ood had'yyt hẽ Kristo b'aa kajatsëk do hã kepëem dāk do ky n'aa. Ta ti ky n'aa Judah buuj tah'yyb rejãã. Judah buuj nadoo do sa hã, daap mä ta ti Jesus dajëp do ky n'aa. ²⁴ P'op Hagä Do h'yyb dāng do sa hã kä, Judah buuj rado bä, Judah buuj nadoo do rado bä na-ããj hẽ, Kristo hã kametä dāk P'op Hagä Do hejój, P'op Hagä Do hajaa do na-ããj hẽ. ²⁵ Daap hedoo do P'op Hagä Do wẽ hanāng do red'oo doo, badäk hahỹỹ hã habong do tak'ëp rahajaa do bahānh tii. P'op Hagä Do nahejooj red'oo doo, badäk hahỹỹ hã habong do tak'ëp sa hejój bahānh né hẽ tii.

²⁶ Bẽ hyb n'aa es'ee wakān haa bẽ P'op Hagä Do asëew hõm noo gó. Ti noo gó dooh tahajõõ bä bẽ mahang tak'ëp hajaa doo, badäk hahỹỹ hã habong do h'yy kasab'ee do sa matym gó. Ti noo gó dooh tahajõõ bä bẽ mahang hyb n'aa jew'yyk doo. Dooh bẽ mahang tahajõõ bä ky n'aa etsëeh do ti noo gó. ²⁷ P'op Hagä Do asëew hõm ta wẽ badäk hahỹỹ hã habong do sa hã h'yy gatamah doo. Ta tii d' tawén d'oo, tak'ëp haj'aa do rakadad'uu hyb n'aa P'op Hagä Do wẽ kä. P'op Hagä Do wén sëew hõm ta wẽ badäk hahỹỹ hã habong do sa hã hyb n'aa sakog is doo, hejooonh do rakadad'uu hyb n'aa. ²⁸ P'op Hagä Do asëew hõm badäk hahỹỹ hã raty n'aa ges'yyk doo, hyb n'aa sekog is doo. P'op Hagä

Do asēew hōm ky n'aa nets'ās doo, ky n'aa etsēeh do ky n'aa netsä bong hyb n'aa ta hã. ²⁹ Tii d' tawén d'oo, tabad'op hē ranahajaa hyb n'aa rah'yy kasabé bā sa hã hē P'op Hagä Do matym gó. ³⁰ P'op Hagä Do né hē ti h'yyb ta dāk bēeh, Kristo Jesus hã. Kristo hã kametä dāk P'op Hagä Do hajaa doo. Kristo hyb n'aa né hē ji tabed'ēep. Kristo hyb n'aa né hē baad tabahado dāk er h'yyb tym P'op Hagä Do matym gó. Kristo hyb n'aa tsyt hē er baboo kãn P'op Hagä Do wē. Kristo né hē ti er hed'ēep do nesaa do mahānh. ³¹ Ti hyb n'aa kā, “Jé h'yy kasab'ee doo, taw'āāts hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hã takasab'ee.”‡ P'op Hagä Do kyy kerih do hã tii da ta kyyh.

2

B'aa kajatsək do hã Kristo dajep do ky n'aa hahỹh

¹ Wakān haa, bē wē ŷ kajaa noo gó P'op Hagä Do ky n'aa bē hã ŷ baher'oot hyb n'aa, dooh ŷ her'ood bā tak'ēp ma kamet'ēek do rer'oot doo da. Dooh na-āāj hē ŷ her'ood bā tak'ēp hajaa do kyy da. ² Tii d' ŷ wén d'oo, hahỹh da ŷ h'yyb dāng bē mahang ŷ bawāt noo gó do hyb n'aa: Jāām hē Jesus Kristo ky n'aa, b'aa kajatsək do hã tadajep do ky n'aa ŷ karēn bē ŷ maher'oot. ³ Bē mahang ŷ bawāt bā ŷ nahejooj its, ŷ kajajān paa ŷ eỹm do hyb n'aa.*

‡ **1:31** Jeremij 9.24 * **2:3** Paw-Ro wén eỹm apāh sa mahang tabawāt noo gó, dooh takarēn bā tesōōts bā P'op Hagä Do ta hã mejūū do hã. Dooh Paw-Ro karēn bā ta hã raj'aa etsēē bā. Jesus hã takarēn raj'aa etsē.

⁴ Ta ky n'aa bë ÿ panäk noo gó, bë ÿ ma metëek noo gó, dooh badäk hahÿÿ hã habong do tak'ëp hajaa do kyy me bë ÿ maher'ood bã bë ÿ h'yyb wareem hyb n'aa, bë ky daheeh hyb n'aa. Dooh. Bë ÿ maher'oot noo gó, P'op Hagä Do Sahee hejój tametëeh bë h'yyb gó te hub né hẽ ta ky n'aa ÿ her'oot doo. ⁵ Tii da ÿ wén d'oo paah, P'op Hagä Do hejój hyb n'aa bë h'yy ka'eeh hyb n'aa, dooh badäk hahÿÿ hã habok do hajaa do hyb n'aa nado.

Ta Sahee hyb n'aa ji hapäh P'op Hagä Do ji h'yyb gó ky n'aa hahÿÿh

⁶ Ti hado né paawä, baad Jesus Kristo ky n'aa hapäh doo, ky dah'eeh do sa mahang äã her'oot né hẽ kyyh tak'ëp hajaa doo. Dooh badäk hahÿÿ hã hanäng do hajaa do tado bã, dooh badäk hahÿÿ hã habong do sa wahë n'aa hajaa do tado bã äã ma metëek doo. Ahëej jëes da ta ti sa wahë n'aa hejój. Edah ta ti sa wahë n'aa ragawatsig jëng. ⁷ P'op Hagä Do tak'ëp hajaa do ky n'aa pooj jé ji nahapäh do ti äã her'oot doo.† Kejën né paawä tii, badäk hahÿÿ hã habong do sa mahãnh, sahõnh hẽ tadu dahäng do pooj jé P'op Hagä Do h'yyb däng ta ti ër hã, ta tii gó ër j'aa etsë hyb n'aa.

⁸ Dooh badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa wahë n'aa rah'yy genä bã ta ti P'op Hagä Do hajaa do hã. Ta hã rah'yy genä bã paawä, dooh paawä repëëm däg bã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, kabaj'aa doo. ⁹ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do her'oot:

“Dooh noo gó rahapäh doo,

† 2:7 Jesus Kristo ky n'aa né hẽ tii.

dooh noo gó ramaa newëë doo,
dooh noo gó rahyb n'aa newëë doo,
ti né hē ti P'op Hagä Do enäm do ta hã kamahän do
sa hã”,‡ näng kerih doo.

¹⁰ Ti né hē ti ta ti ta Sahee me P'op Hagä Do metä wät paa äã hã. Sahõnh hē P'op Hagä Do Sahee hag'ääs. P'op Hagä Do h'yyb ji nahapäh do sii hē taheg'ääs, tahapäh. Ti hyb n'aa tahajaa tametëeh ji hã. ¹¹ Dooh hapäh pé ta wób hyb n'aa newëë doo. Jääm né hē hapäh ji daaj hē ji h'yyb. Ti hadoo né hē P'op Hagä Do hyb n'aa newëë do hã. Jääm né hē ta Sahee hapäh. ¹² Hÿÿ kä, dooh badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do rahyb n'aa newëë do tado bä äã gado däk doo. Ta Sahee né hē ti P'op Hagä Do anoo do ër hã, taky enyym doo gó baad ër hã tabanoo do ër bahapäh hyb n'aa. ¹³ Ta ti ky n'aa ër hã tama metëëk do äã her'oot P'op Hagä Do Sahee anoo doo me. Dooh badäk hahÿÿ hã hanäng do ji hajaa doo me tado bä. P'op Hagä Do Sahee hanaa, P'op Hagä Do Sahee äã hã tanoo doo me äã tab'ëës baad hadoo do ky n'aa. ¹⁴ Jé P'op Hagä Do Sahee ta h'yyb gó badoh doo, dooh tagado bä P'op Hagä Do Sahee hã hana doo. Daap hadoo do ti ta hã. Dooh tah'yy ganyy bä ta hã, jääm hē P'op Hagä Do Sahee ji tah'yy gan'yyh do hyb n'aa ta ti hã. ¹⁵ P'op Hagä Do Sahee sa h'yyb gó hanäng doo, ti né hē h'yy gan'yyh sahõnh hē P'op Hagä Do Sahee hana doo. Ta wób, sa h'yyb tym gó P'op Hagä Do Sahee nawät doo, dooh rah'yyb mepëë bä P'op Hagä Do Sahee hanäng do sa hã. ¹⁶ Ti d' né hē P'op Hagä Do kyy kerih do hã:

‡ 2:9 Isajas 64.4

“Dooh hapäh pé Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do h'yyb.

Dooh ta hã ma metëek péh.”§

Ër tii, ër h'yyb gó Kristo h'yyb bawät. Ti hyb n'aa ër wén h'yy genäh ta hã hana doo.

3

Séd hã Jesus wë Paw-Ro ramoo bok do ky n'aa hahÿÿh

¹ Wakãn haa, bë panang bä ÿ bewäd nä noo gó, dooh ÿ haja bä paawä bë ÿ maher'ood bä P'op Hagä Do Sahee h'yyb mah'üüm do sa hã ji her'oot doo da. Bë ÿ maher'oot paa sa h'yyb karën do jawén habok do sa hã ji her'oot doo da. Karepé taah h'yyb hedoo nä bë ti noo gó. Dooh nä Kristo baad bë hapëe nä bä, ÿ hanäng péh. ² Jããm hë häd nahejoonh doo me bë ÿ metëek paa P'op Hagä Do hã hana doo, ta bii gamyyj ub ji anoo do hadoo karapee t'aah hã. Dooh ÿ haja bä hejoonh do bë ÿ ma met'ëeg bä. Karapee t'aah ta tä tanahajaa nä do hadoo bë ti noo gó. Tii d' ÿ wén d'oo, taganahoot nä do hyb n'aa bë hã. Da hë na-ããj hë, dooh tagah'ood nä bä bë hã, ³ badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do nahapäh do sa h'yyb hadoo nä do hyb n'aa bë h'yyb. Bë mahang h'yy kajew'ëes nä, bë kaj'õök nä. Badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do nahapäh do sa h'yyb hadoo nä bë h'yyb ta ti tametëeh. P'op Hagä Do nahapäh do rababok doo da bë babok nä. ⁴ “ÿ Paw-Ro karapee”, näng bë seeh. “ÿ Aporos

§ 2:16 Isajas 40.13

karapee”, nāng ta seeh. P'op Hagä Do nahapäh do rababok doo da bë babok nä ta ti metëeh.

⁵ Jaa Aporos bë hä péh, jaa ŷ bë hä péh, bë p'ãã kajew'ëes doo? P'op Hagä Do karom ub ãã ti hÿÿh. ãã hyb n'aa, ãã ma metëek do hyb n'aa, bë h'yy kae däg kãn Jesus Kristo hä. ãã moo bok P'op Hagä Do anoo do ãã hä. Hä ŷ tanoo do ŷ moo wät, Aporos hä tanoo do tamoo wät. ⁶ Ji joom ky n'aa gó bë ŷ maher'oot. Ta tym hejoom do hadoo ŷÿh. Naëng hataag n'aa hadoo Aporos. Tii d' ãã badoo né paawä, dooh ãã tado bä joom hawäng do hanoo doo. P'op Hagä Do ta ti hanoo. ⁷ Ti hyb n'aa, joom tym hejoom do nado hyb n'aa jawyk, dooh na-ããj hë naëng hataag n'aa hyb n'aa jawyg. Jããm hë P'op Hagä Do hyb n'aa jawyk, joom hawäng do hanoo doo. ⁸ Séd hä joom tym hejoom doo, naëng hataag n'aa ramoo bok. Ti hadoo né hë, ramoo bok do pénh ragadoo da ta sãm P'op Hagä Do hanaa. ⁹ Séd hä ãã moo bok P'op Hagä Do wë. P'op Hagä Do gëew hadoo bëeh. P'op Hagä Do tób n'aa hadoo bëeh, ãã tamaa sooh doo. ¹⁰ Hä ŷ taky ennyym do hyb n'aa P'op Hagä Do an'oo däk hä ŷÿ, pä s'ëëb me tób tahem'aa do sa wahë n'aa hado däk ŷ bahadoo hyb n'aa. Pä tób hejój n'aa ŷ at'ëëg sëek do hadoo. Ti jó ta wób ratamaa sëek do hadoo tób. ŷ du doo do hä ramoo bok ŷ hanäng pé.* Taw'ããts hë sahõnh hë baad rahyb n'aa matakëe nyy da tób hadoo do

* **3:10** Tób ji tamaa sooh do ky n'aa gó Paw-Ro maher'oot Jesus ky n'aa ta wób hä ji ma metëek doo. Paw-Ro ti pooj jé Kristo ky n'aa Korīn buuj hä tamaher'oot doo. Ta jawén ta wób rama met'ëëg magyys hë, baad Korīn buuj rah'yy ka'eeh hyb n'aa Jesus hä. Ti hyb n'aa, ŷ du doo do hä ramoo bok, Paw-Ro wén nāng.

hã ramoo bok. ¹¹ Ti anyy däk tób hejój n'aa hadoo. Jesus Kristo né hẽ tii. Dooh hajaa pé tób hejój n'aa see moo wät péh. Ti hyb n'aa, “Taw'ãäts hẽ baad rahyb n'aa matakëe nyy da ta hã ratamaa sëek”, ÿ wén näng. ¹² Tób hejój n'aa hã ta wób rat'ëeg sëek apäh pä ky n'aa gebah do s'ëeb hadoo doo me, k'ãäts tög gabarëeh do s'ëeb hadoo doo me, k'ãäts tög hawak do s'ëeb hadoo doo me. Ta wób rat'ëeg sëek apäh ta hã b'aa hadoo doo me, bag'aad hadoo doo me, jawii hadoo doo me. ¹³ Jesus matëeh bä kä, tii bä da ramoo bok do tametty, baad tado bä, baad tanado bä. Ti noo gó kametëeh da ramoo bok doo, nyy da. Tëeg hõ hadoo doo gó kametä däk da baad tado bä ramoo bok doo, baad tanado bä. Ramoo bok do tëeg hõ hadoo do metyy da. ¹⁴ Ta see tatama do tanaooj jëe bä, tagadoo da tamoo wät do sãm baad hadoo doo. ¹⁵ Tatama do taoj jëe bä, dooh da tagado bä tamoo wät do sãm, Jesus edëeb né paawä ta hã. Tedëeb né paawä, aj'yy tób kataa hõm do mahãnh ked'ëep do hadoo ta hã. Sahõnh hẽ ta wë hanäng do aooj jëng do hadoo.

¹⁶ P'op Hagä Do tób n'aa hadoo bëeh, Jesus hã h'yy ka'eeh doo. P'op Hagä Do Sahee bë mahang tabawät. Dooh g'eeh bë hapëe bä ta tii? ¹⁷ P'op Hagä Do tób n'aa hadoo do rejãã doo,† P'op Hagä Do rejãã na-ãäj hẽ, baad had'op, tsyt hẽ ta wë ketyn däk do hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa. Bë né hẽ ti P'op Hagä Do tób n'aa.

¹⁸ Bë kawad'ii manäh! Badäk hahÿÿ hã habong do P'op Hagä Do hã h'yy kana'eeh do sa matym gó

† **3:17** P'op Hagä Do tób n'aa hadoo do rejãã doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do raketyn hõm hanoo do tii. Ky ked'aak do hanoo do tii. Séd hã ranaboo bong do hanoo doo.

tak'ep hajaa ted'oo doo, taw'ããts hẽ teréd hõm ta tii da tahyb n'aa newëë doo. Taw'ããts hẽ paawä h'yy gatamah do hadoo tabahadoo P'op Hagä Do nahapäh do sa matym gó, P'op Hagä Do matym gó kä h'yy ganäng do tabahadoo hyb n'aa kä. ¹⁹ Tii d' ÿ wén näng, h'yy gatamaa né hẽ P'op Hagä Do matym gó ta hã h'yy kana'eeh do h'yy genäh red'oo doo. Tii d' né hẽ P'op Hagä Do kyy kerih doo gó: “P'op Hagä Do no n'aa masoo hadoo tak'ep hajaa doo, rah'yy kamep'ëeh doo me.” ‡ ²⁰ Hahÿÿ da naãj hẽ takerii däk: “Daap né hẽ tak'ep hajaa do sa h'yyb, P'op Hagä Do hapäh.” § ²¹ Ti hyb n'aa, taw'ããts hẽ dooh bë h'yy kasabé wäd bä bë ma matëg sa hyb n'aa, sa karapee bë bahadoo hyb n'aa. Sahõnh hẽ P'op Hagä Do an'oo däk bë hã: ²² ÿ Paw-Ro, Aporos, Peed, sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã hanäng do P'op Hagä Do pahuunh doo, ji edëp doo, ji dajëp doo, da hẽ ji bawät nä bä, hÿ jawén hawät doo. Sahõnh hẽ tii, bë matym n'aa né hẽ tii. ²³ Bëë kä, Kristo ma hadoo bëeh, Kristo karapee bëeh. Kristo kä, P'op Hagä Do ma hadoo, P'op Hagä Do t'aah kä.

4

Jesus mejũũ do sa ky n'aa hahÿÿh

¹ Ti hyb n'aa, taw'ããts hẽ hahÿÿ da bë h'yyb ãã hã, bë ma matëg hedoo do sa hã: Kristo kaser n'aa, sa hã kan'oo däk do P'op Hagä Do ky n'aa pooj jé ji nahapäh do rama metëek hyb n'aa ããh. ² Hÿÿ kä, taw'ããts hẽ baad had'yyt hẽ sa kariw n'aa kaser n'aa hedoo do ramoo bok sa hã kamejũũ doo. ³ ÿÿ

‡ 3:19 Jóh 5.13 § 3:20 Saaw-Mo 94.11

kā, baad g'eeh ŷ moo wāt? Dooh ŷ hyb n'aa p'eed bā ŷ moo wāt do hā bē hyb n'aa newēē doo. Dooh na-āāj hē ŷ hyb n'aa p'eed bā ta wób sa h'yyb hā ŷŷ. Dooh na-āāj hē daj ŷŷ hē ŷ kamety bā. ⁴ Dooh hēp ŷ tym ŷ taky n'aa tapaa pé ŷ moo wāt do hā. Ti hadoo né hē, ta ti dooh tametā bā baad had'yyt hē ŷ moo wād bā. Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do né hē ti ŷ tamety doo. Ti né hē her'oot baad tado bā, baad tanado bā ŷ moo wāt doo. ⁵ Ti hyb n'aa taw'āāts hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do kajaa do pooj jé, dooh bē h'yy kajäg bā baad tado bā, baad tanado bā ta wób moo bok doo. Kristo kajaa bā kā tametēēh da sahōnh hē ji h'yyb gó kejēn doo. Tametēēh da na-āāj hē ji hyb n'aa newēē do paa hā. Ti noo gó, sa hā tahapāh do pénh P'op Hagā Do j'aa etsē da sahōnh hē sa hā kā.

⁶ Wakān haa, ŷ erii wāt do bē p'āā ky ked'aak do ky n'aa, ny hado āā Aporos daheeh. Bē hyb n'aa né hē ti ŷ baher'ood wāt tii da, jāām hē P'op Hagā Do kyy kerih do hā takerih doo da bē bad'oo hyb n'aa. Takerih do hā bē matakā bā, tii bā dooh bē kasabé bā bē ma matēg hyb n'aa. Dooh tii bā bē hyb n'aa jewēts bā ma matēg wób. ⁷ Ta wób sa bahānh nado bēēh. Sahōnh hē bē wē hanāng doo, P'op Hagā Do anoo do tii. Bag hēnh bē gadoo sahōnh hē bē wē hanāng doo. Ti hyb n'aa h'ēēd hyb n'aa bē h'yy kasab'ee bē hanaa bē hanāk doo?

⁸ Bē wē anyy dāg is sahōnh hē bē h'yyb karēn do bē ed'oo g'eeh? Tak'ēp bē wē anyy dāg is P'op Hagā Do Sahee ji hā hanoo do bē ed'oo g'eeh? Sa wahē n'aa sa bahānh hado dāg is do bēēh, bē ed'oo g'eeh? Āā bē gakog hōm is bē ed'oo. ŷ karēn paawā te hub tado bā, sa wahē n'aa sa bahānh hadoo do né hē ŷ

karēn paawä bēeh. Tii bā paawä bē sii āā bag'āās.
 9 Āā tii, dooh sa wahē n'aa sa bahānh hedoo do
 āā ado bā. Hā ŷ duu hēnh, sahōnh hē sa yd jé
 had'os do P'op Hagä Do an'oo bā āā Jesus mejūū
 do hedoo doo. Kaneb'ooh do jawén paa bā, j'aa
 kets'ëē do rabajëk bā sahōnh hē sa matym gó, duu
 hēnh radej'ëēp do hood hēnh sa majīī ramahūūm
 do hadoo āāh. Sahōnh hē, ajyy, āās na-āāj hē āā
 rahag'āās.*

10 Kristo āā ky daheeh do hyb n'aa, h'yy gatamah
 do āāh, ta wób sa matym gó. Bēē kā, tak'ëp hajaa
 do bē ed'oo, Kristo karapee bē bahadoo do hyb
 n'aa. Dooh āā haj'as pé ta wób sa hā. Bēē kā, tak'ëp
 hej'oonh do hadoo bē ed'oo. Bēēh, bē raweh'ëēh.
 Āāh, āā raty n'aa ges'yyk. 11 P'ooj ub, da hē na-
 āāj hē, āā as'aah, āā hoo k'aanh. Ta säg its āā
 saroor. Āā rarejāā. Dooh āā panang péh. 12 Tak'ëp
 āā moo bok āā waa sām hā. Āā raky n'aa was'ee
 bā, āā ky n'aa edēng sa hā. Āā rarahejā bā, h'yyb
 jawyk doo me āā gadoo tii. 13 Āā raky n'aa rejā bā,
 baad hadoo doo me āā ky gadoo. Nesaa doo, hesus
 doo, badäk hahŷŷ hā habong do raw'oong hōm do
 hadoo āāh, ran'oo bā.

14 Bē ŷ nu meb'yyh do jawén nado ta ti ŷ berih.
 Bē ŷ ma metëek hyb n'aa tii. Tah haa ŷ kamahān

* **4:9** Rakaneb'ooh do jawén paa bā, raj'aa ketsē bā, tsebee gó
 Roma buuj sa warahén rakametëeh rabajëk bā panang hēnh. Duu
 hēnh ramena sa majīī. Sa majīī wób radej'ëēp sahōnh hē sa matym
 gó. Sahōnh hē panang buuj rabahōm radej'ëēp do hood hēnh. Ta
 ti ky n'aa me Paw-Ro wén eh'ūūm, Paw-Ro bahānh däg Korīn buuj
 red'oo do hyb n'aa. Paw-Ro bahānh däg ragadoo P'op Hagä Do
 Sahee hana do red'oo. Paw-Ro hyb n'aa jawyk do bahānh däg
 red'oo.

do hadoo bē hā ŷ an'oo bā. ¹⁵ Tanyy bā né paawä hajõk bē ma matëg, sét ub né hē bē yb hadoo. Bē yb hado dāk ŷÿh, Kristo ky n'aa hanäm do bē ŷ maher'ood wät do hyb n'aa ta karapee bē bahado dāk do hyb n'aa kã. ¹⁶ Ti hyb n'aa ŷ karën paawä ŷ bawät doo da né hē bē babok. ¹⁷ ŷ mejũ da Tsimoot bē wē. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hā äã h'yy ka'eeh do hyb n'aa, tah ŷÿ ŷ kamahån do hado dāk tii. Baad had'yyt hē tamoo wät. P'aa hēnh da Tsimoot bē tamaher'oot nyy da ŷ bawäd had'yyt hē, Kristo hā ŷ h'yy kata dāk do hyb n'aa. Jé pad'yyt hē Jesus Kristo hā h'yy ka'eeh do sa hā ŷ ma mehetëk doo da né hē ŷ bawät.

¹⁸ ŷ negã wäd bē wē, bē wób red'oo. Ti hyb n'aa kã, kasab'ee do hā sa hā hē rayd kaweh'ëeh. ¹⁹ T'ĩ hēnh da nayyw hē ŷ bahõm bē wē, P'op Hagä Do karën bā. ŷ kajaa bā da, ŷ heg'ããs da P'op Hagä Do hejój sa wē tanyy bā, sa kyyp apäh sa r'ood hā. ²⁰ P'op Hagä Do bag'ããs do karapee ji do bā, dooh ji her'oot do hā ji hapäh do tado bā. P'op Hagä Do hejój gó ji bawät do hā ji bahapäh. ²¹ Nyy da bē karën ŷ bad'oo bē hā ŷ kajaa bā? Bē gen'aak tak'ëp bē ŷ hajëew bā? Kamahån doo gó, ky enyym doo gó bē hā ŷ her'ood bā bē karën?

5

Baad nadoo sa see bawät do ky n'aa hahÿÿh

¹ ŷ ky n'aa napëe dāk tak'ëp nesaa do bē see moo wät. Ta yb ŷÿm sii tabahe'ÿÿh mäh. Ta wób mahang, P'op Hagä Do ranahapëe né paawä, dooh tii da radoo bā. ² Ti awäd né hē paawä ta tii da bē mahang, bē h'yy kasab'ee nä? Taw'ãäts hē paawä

bē h'yy katón ta ti hyb n'aa. Taw'ãäts hē paawä bē ah'eed hōm ta ti hadoo doo, bē mahang tanawät hyb n'aa. ³ÿ nawäd né hē paawä bē mahang, ÿ hyb n'aa newëë do bē mahang tabawät. Jesus häd gó ÿ ky n'aa ety dāk ta ti aj'yy hä, ÿ badoo né paawä bē mahang. ⁴Bē kahet'aa bā kã, bē mahang hēp ÿ bawät bā, Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hejój bē sii tabawät bā, ⁵tii bā da taw'ãäts hē bē ah'eed hōm bē mahānh, Nesaa Do Yb moo gó bē haëëj, tarejãã hyb n'aa ta hä, ta h'yyb tym bedēp hyb n'aa Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do matēeh noo gó.

⁶Baad nado ta ti bē h'yy kasab'ee do bē hajaa do hä, ta ti hadoo do awäd bā bē mahang. Sét ub né paawä nesaa do moo wät do bē mahang, sahōnh hä tah'yyb rejãã. Pãw makuj n'aa hadoo tii. Nad'ëëd its né paawä ta makuj n'aa, jé pad'yyt hē takamekuuj dāk pãw pan'aa mahang. ⁷Taw'ãäts hē bē ah'eed hōm bē mahānh nesaa do moo wät doo, nesaa do hä ta wób h'yyb tatuk doo, pãw makuj n'aa Judah buuj raw'oong hōm doo da Pas-kowa noo gó, P'op Hagä Do karapee nesaa do nanäng doo, P'op Hagä Do wē kasëew bong do bē bahadoo hyb n'aa, pãw makuj n'aa tamah do P'op Hagä Do wē kasëew dāk doo da. Ta tii d' ÿ wén edoo, Kristo ër hyb n'aa dajēp P'op Hagä Do anoo do hyb n'aa, b'éé t'aah Pas-kowa noo gó radahej'ëëp do hadoo. ⁸Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do ër tabedëëb wät do ër hyb n'aa esee do hyb n'aa, taw'ãäts hē ër erét sahōnh hē nesaa doo, ky nesaa do na-ããj hē pooj jé ër bahed'oo doo, Pas-kowa rahyb n'aa esee noo gó pãw makuj n'aa Judah buuj raw'oong hōm do hadoo. Taw'ãäts hē papuuj gó ër babok, baad hadoo do ër her'oot, j'ooj madäk doo

me nado, pãw makuj n'aa tamah doo me Pas-kowa Judah buuj rahyb n'aa esee doo da.

⁹ Pooj jé mo haja ÿÿ hã, bë ÿ ma erih doo gó, bë ÿ mejũũ séd hã bë nabok hyb n'aa ta ÿÿm nadoo do sii he'ÿÿh do sa sii, ta patug nadoo do sii he'ÿÿh do sa sii. ¹⁰ Dooh Jesus Kristo nahapãh do sa ky n'aa ÿ her'ood bã, ta wób sii he'ÿÿh doo, tak'ëp sa wë hanäng do kah'ũũm do karën doo, hets'ëek doo, kabarii hã h'yy ka'eeh doo. Tsytt hë, dawëe ta ti hedoo do mahãnh ji karën bã ji awäd bã, jããm hë ji hajaa badäk hahÿ ji eréd hõm bã paawä. ¹¹ Jesus Kristo hã h'yy ka'eeh hanäk do sa ky n'aa ÿ her'oot, ta wób sii he'ÿÿh doo, tak'ëp sa wë hanäng do kah'ũũm do kar'ëen doo, kabarii hã h'yy ka'eeh doo, ta wób ky n'aa rejãã doo, ha'oom doo, hets'ëek doo. Bë awëe manã na-ããj hë ta ti hedoo do sa sii. ¹²⁻¹³ Dooh ÿ ky n'aa ety bã Jesus Kristo karapee nadoo doo. P'op Hagä Do ky n'aa etyy tii. Taw'ããts hë bë nemuun h'yy ka'eeh doo Jesus hã nesaa do moo wät do bë ky n'aa etyy bë meduuk doo me. P'op Hagä Do kyy kerih doo gó kerih doo da bë bad'oo: "Bë ah'eed hõm nesaa do moo wät doo, bë mahang tanawät hyb n'aa."*

6

Sa da hadoo do raky n'aa tapaa do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ta da hadoo doo Jesus hã h'yy ka'eeh doo bë see ky n'aa tapa bã, h'ëed hyb n'aa P'op Hagä Do nahapãh do wë tamahũũm ta ti ky n'aa, ramasa hyb n'aa? Dooh tii d' ji adoo bã. Taw'ããts hë paawä

* **5:12-13** Dew-Teronom 17.7, 19.19, 21.21, 22.21, 23, 24.7

Jesus Kristo hã h'yy ka'eeh do wób wë bë mahũũm ta ti ky n'aa, bë ramasa hyb n'aa. ² Dooch g'eeh bë hapëë bã, P'op Hagä Do nahapäh do hã Jesus hã h'yy ka'eeh do raky n'aa etyy da ta jawén? Tii d' tado bã, P'op Hagä Do nahapäh do bë ky n'aa etyy bã da, dooch g'eeh bë haja bã bë mahang hawät do ky n'aa katep'aa doo, bë her'ood bã baad hadoo doo, baad nadoo doo? Ta ti dooch tahejooj bã. ³ Dooch g'eeh bë hapëë bã ääs sii hë da ëër, Jesus hã h'yy ka'eeh doo, ër ky n'aa etyy da ta jawén? Tii d' hadoo do hyb n'aa, badäk hahỹỹ hã hawät do p'ää ji ky kedak doo, ti bahãnh baad ër bahajaa ër her'ood bã baad hadoo doo, baad nadoo doo. ⁴ Ti hyb n'aa, tanyy bã bë mahang badäk hahỹỹ hã ji hawät do p'ää bë ky ked'aak doo, h'ëed hyb n'aa bë mahũũm ta ky n'aa Jesus hã h'yy ka'eeh do sa matym gó hyb n'aa sakog is do sa wë, hyb n'aa jewyg né paawä ta wób sa hã? ⁵ Tii d' ÿ wén her'oot bë hã, bë nu mebyy bok hyb n'aa. Dooch g'eeh bë mahang tanyy bã hapäh doo, baad hadoo do baad nadoo do rod n'aa, Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang raky ked'aak bã? ⁶ Ti anyy né paawä bë mahang baad hadoo do her'oot doo, bë see ky n'aa tapaa ta da hadoo doo, hyb n'aa jewyk do P'op Hagä Do panyyg ky nadah'eeh do sa matym gó. Jesus Kristo panyyg hanäm do bë ky n'aa rejää tii d' bë bad'oo do hã.

⁷ Dooch paawä Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang ji mejõ bã ji da hadoo do raky n'aa etyy. Tii d' bë bad'oo do hyb n'aa, tak'ëp bë besõõts hõm Kristo karën do hã. Taw'ääts hë paawä bag hënh bë gadoo baad nadoo do bë hã ramoo bok doo. Taw'ääts hë paawä kawanajääñ doo gó bë gadoo bë rawadii

doo. ⁸ Taw'ãäts hē né paawä tii da bē bad'oo, bē né hē ti ta wób wad'ii doo, bē né hē ti baad nadoo do moo bok do ta wób sa hã. Bē hỹÿj hedoo do Jesus hã h'yy ka'eeh do sa hã tii d' bē bad'oo.

⁹ Nepäh bē hã, dooh P'op Hagä Do gado bä tabag'ãäs bä nesaa do moo heb'ooh doo? Bē kawad'ii manä da. Ta patug nadoo do sii, ta ÿÿm nadoo do sii he'ÿÿh doo, kabarii hã h'yy ka'eeh doo, ta patug h'yyb rejãã doo, ta ÿÿm h'yyb rejãã doo, aj'yy ÿÿnh ked'oo do ta see aj'yy tagadoo doo, aj'yy, aj'yy sii he'ÿÿh doo, ¹⁰ hets'ëek doo, tak'ëp tahyb n'aa h'ũüm doo, ha'oom doo, ta wób ky n'aa rejãã doo, ta wób wad'ii do na-ãäj hē, dooh rahaja bä P'op Hagä Do bag'ãäs do karapee rado bä. ¹¹ Ta ti sa wób paa né paawä bē wób pooj jé, hỹÿ kã bē h'yyb tym kahawug däk nesaa do mahãnh. Tsyt hē, ta wē bē P'op Hagä Do benyyw däk. Baad hado däk bē h'yyb tym ta matym gó P'op Hagä Do an'oo bä. Jesus Kristo, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hyb n'aa ta tii, P'op Hagä Do er h'yy kaha'eeh do Sahee hyb n'aa na-ãäj hē.

Ji hub ky n'aa hahỹÿh

¹² “Sahõnh hē ÿ karēn do ÿ hajaa ÿ moo wät. Dooh ky n'aa jaw'yyk do ÿ moo ge'ÿÿm péh”, nãk bē wób. Te hub né paawä tii, dooh sahõnh hē baad ub ji hã. Te hub né hē, sahõnh hē ÿ hajaa ÿ moo wät ÿ karēn doo. Ti hado né paawä, dooh taw'ãäts hē tado bä ÿ h'yyb karēn do mejõ bä hã ÿÿ. ¹³ “Ji waa ji wog gó hajëng do pan'aa. Ji wog ji waa gejëng do pan'aa”, nãk ta wób. Te hub né paawä tii, ti awät ti noo gó P'op Hagä Do ahäj jëng tii. Dooh tii da ji hub hã. Dooh taw'ãäts hē tado bä ji hub gado bä ji

ỹ̃m nadoo do hã, ỹ̃nh ta patug nadoo do hã. Dooh né hẽ. Ji hub, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã ji moo wät do hyb n'aa tii. Ji hub Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hag'ããs. ¹⁴ Ta hejój me Jesus hub P'op Hagä Do bed'ëep doo da taganã wät hyb n'aa, ti hadoo da ër hub na-ããj hẽ tabed'ëep da ër genã bong hyb n'aa.

¹⁵ Nepäh bë hã, ër hub, Kristo hub uuh hadoo? Taw'ãats hẽ g'eeh tii bä Kristo hub uuh ji do däg bä, ỹ̃nh hajök do sii he'ỹ̃h do hã ji h'yy gedag bä? Dooh. ¹⁶ Nepäh bë hã, ỹ̃nh hajök do sii he'ỹ̃h do tah'yy gedag bä, sét tabahado däk ta sii? Sét hado däk sa hub. Hahỹ̃ da P'op Hagä Do kyy kerih doo: “Pawóp hadoo doo, sét rabahado padëek da.”* ¹⁷ Ti nado ti nanäng kä Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hã h'yy kata däk doo. Sét tabahado däk ta h'yyb tym Jesus h'yyb tym hã.

¹⁸ Tabad'op hẽ da bë aã bë ỹ̃m nadoo do sii, bë patug nadoo do sii. Baad bë kanã da ta ti hedoo do mahãnh. Sahõnh hẽ nesaa do ji moo wät doo, nesaa do ji hyb n'aa newëe do na-ããj hẽ dooh ji hub tarejã bä tii. Tii d' nado ji ỹ̃m, ji patug nadoo do sii ji baỹ̃h do hã. Ta ti tarejãã ta hã hẽ ji hub. ¹⁹ Nepäh bë hã, P'op Hagä Do Sahee tób hadoo bë hub? Bë h'yyb gó ta Sahee bë hã P'op Hagä Do anoo do bawät. ²⁰ Dooh bë hub danäh bë do bä. P'op Hagä Do ma däg bëeh. Tak'ëp tabepaag hõm bë sãm, b'aa kajatsëk do hã Jesus dajëp noo gó. Ti hyb n'aa da, taw'ãats hẽ P'op Hagä Do bë weh'ëeh bë hub me.

7

Ji kat'ëe däk do ky n'aa hahỹ̃h

* 6:16 Genesis 2.24

1 Hỹĩ kã, ỹ bẽ ma erih do hã ỹ bẽ eanh do ky n'aa bẽ ỹ maher'ood kãn. “Taw'ããts hẽ apäh dooh aj'yy awäd bã ta ỹĩm wẽ?”, * nãk bẽ kyyh bẽ eanh doo.† 2 Hahỹĩ da bẽ ỹ maher'oot: Hajõk baad nadoo doo da rababok do hyb n'aa, hajõk sa ỹĩm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabahe'ỹĩh do hyb n'aa ỹ hanãng péh, taw'ããts hẽ sahõnh hẽ ajyy sa ỹĩm wẽ rababok nã, sahõnh hẽ ỹĩj sa patug wẽ rababok nã. 3 Taw'ããts hẽ ajyy sa ỹĩm ragadoo, sa wẽ rababok. Ti né hẽ baad ub, raket'ëë padëëk do hyb n'aa. Ti hadoo ënh ỹĩj sa hã. Taw'ããts hẽ sa patug ragadoo, sa wẽ rababok. 4 Ji ỹĩm, dooh ta hub danãh tado bã. Ta patug ti ta danãh. Ti hadoo ënh ji patug hã. Ta patug, dooh ta hub danãh tado bã. Ta ỹĩm ti ta danãh. 5 Taw'ããts hẽ ket'ëë padëëk doo, dooh rakajesyg bã ta patug daheeh. Jããm hẽ ratayy pawóp its ta ãh rakarën bã, baad pooj jé rakaner'ood bã, P'op Hagä Do hã raky n'aa etsëë hyb n'aa ti noo gó. Tii d' rabad'oo do jawén paa bã kã, taw'ããts hẽ p'aa hënh séd hã raba'ỹĩh sa ỹĩm daheeh, Nesaa Do Yb h'yyb natatuk hyb n'aa, ranahajaa do hyb n'aa ji h'yy keb'aah do hã. 6 Bẽ karën bã tii, pawóp its ta ãh bẽ tayy. Dooh bẽ ỹ mejũ do tado bã ti ỹ her'oot doo. 7 Hã ỹĩ péh, ỹ karën paawä sahõnh hẽ da ỹ rabahadoo.‡ Ti hadoo

* **7:1** Hahỹĩ d' Gereg kyy me takerii däk tii: “Taw'ããts hẽ apäh dooh aj'yy moo dëë bã ỹĩnh hã?” Ji ỹĩm wẽ ji bawät do ky n'aa ta tii. Ti hadoo né hẽ hahỹĩ da ta wób ratab'ëës ta tii: “Taw'ããts hẽ apäh dooh aj'yy ỹĩnh hã takat'ëë bã?” † **7:1** Ta tii da rawén eaaj wät, baad P'op Hagä Do ji tagadoo red'oo ji ỹĩm wẽ ji nawäd wäd bã, Jesus hã ji h'yy kae däg kãn do hyb n'aa, nayyw hẽ Jesus matëeh red'oo do hyb n'aa na-ããj hẽ. ‡ **7:7** Dooh Paw-Ro ỹĩm nyy bã. Tahajaa tah'yy keba bã. Ti hyb n'aa tii da tawén her'oot.

né hē ŷ karēn doo da nado. Séd uuh had'yyt hē nado ēēr, P'op Hagä Do an'oo bä. P'op Hagä Do anoo ta wób sa hã raketēē hyb n'aa, ta wób sa hã tabanoo rakanetēē hyb n'aa, ŷ hanäng péh.

⁸ Hÿÿ kä, marahud bong do bē mahang habok do sa hã, patug tema bong do sa hã na-ãäj hē ŷ erih hahÿÿh: Taw'ãäts hē paawä rakanet'ēē bong ŷ kanatēē doo da. ⁹ Ti né hē paawä kēh ŷ sa hã, ranahaja bä rah'yy keba bä, taw'ãäts hē raketēē né hē. Baad nado sa hã aj'yy tado bä, ŷÿnh tado bä, rahyb n'aa newē had'yyt bä rakarēn do hã. Ti hyb n'aa, taw'ãäts hē raketēē né hē tii d' tado bä.

¹⁰ Ket'ēē padēek do sa hã hahÿÿ da ŷ mejũũ (kēh ŷÿ gó nado tii, Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ti mejũũ): Taw'ãäts hē ŷÿj dooh reréd bä sa patug! ¹¹ Ti hadoo né hē, ta patug teréd bä paawä, dooh tahaja bä ta see hã takat'ēē bä. Takanarēn bä ta mab hē tawäd bä, taw'ãäts hē ta patug paa sii taber'oot, p'aa hēnh tagadoo hyb n'aa, p'aa hēnh séd hã rababok hyb n'aa. Taw'ãäts hē ajyy dooh reréd bä na-ãäj hē sa ŷÿm. ¹² Ta wób sa hã ŷ mejũũ hahÿÿh, (dooch Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do tado bä ti mejũũ doo, kēh ŷ tii): Ta ŷÿm h'yy kanae bä Jesus hã, ta sii had'yyt hē ta ŷÿm karēn bä tawäd bä, tii bä taw'ãäts hē dooh teréd bä ta ŷÿm. ¹³ Ti hadoo ēnh ŷÿj sa hã ēnh. ŷÿnh patug h'yy kanae bä Jesus hã, ta sii had'yyt hē ta patug karēn bä tawäd bä, tii bä taw'ãäts hē dooh teréd bä ta patug. ¹⁴ Ta tii da ŷ wén mejũũ, ta patug h'yy kanae né paawä, tsyt hē ti takasēew dāk do hyb n'aa P'op Hagä Do wē, ta ŷÿm hyb n'aa, Jesus hã ta ŷÿm h'yy ka'eeh do hyb n'aa. Ti hadoo ēnh ŷÿj sa hã kä. Ta ŷÿm Jesus

hã tah'y'y kanae bã né paawä, tsyt hẽ ti takasëew däk P'op Hagä Do wë, ta patug hyb n'aa, Jesus hã ta patug h'y'y ka'eeh do hyb n'aa. Tii d' tanado bã paawä, nes'aa né paawä tii bã bë taah P'op Hagä Do matym gó. Dooh ranes'aa bã P'op Hagä Do matym gó. Tsy't hẽ, P'op Hagä Do wë rakasëew padëek bë taah. ¹⁵ Hỹỹ kã, Jesus hã h'y'y kana'eeh do karën bã teréd hõm bã ta patug, na mahũũm tii bã. Ta mahãnh tahõm bã, na mahũũm. Jesus hã h'y'y kana'eeh do karën bã teréd hõm bã ta yỹm, na mahũũm tii bã. Ta mahãnh tahõm bã, na mahũũm. P'op Hagä Do asëew hõm ëer, ta hã h'y'y ka'eeh doo, h'y'yyh nyyw gó er babok hyb n'aa sahõnh hẽ sa wë. ¹⁶ Bëeh, yỹj Jesus hã h'y'y ka'eeh doo, ji hapäh mä da bë hyb n'aa da ta jawén bë patug rah'y'y ka'eeh da Jesus hã. Bëeh, ajyy Jesus hã h'y'y ka'eeh doo, ji hapäh mä da bë hyb n'aa da ta jawén bë yỹm rah'y'y ka'eeh da Jesus hã.

¹⁷ Taw'ãäts hẽ er hã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do anoo doo da er babok hyb n'aa er P'op Hagä Do basëew däk noo gó, tii da né hẽ er baboo had'yyt hẽ. Ti né hẽ ti y mejũũ do jé pad'yyt hẽ Jesus hã h'y'y ka'eeh do sa hã. Sét gó y mejũũ ta ti ky n'aa hã. ¹⁸ Hahỹỹ d' y hanäng: Aj'y'y ta masuuj noo byyh kahõg hõm do tado bã P'op Hagä Do basëm noo gó Jesus hã tah'y'y ka'eeh hyb n'aa, taw'ãäts hẽ. Na manä tii. Dooh hyb n'aa ji jejën pé tii. Aj'y'y masuuj noo byyh kanahõk do tado bã P'op Hagä Do naëenh noo gó, taw'ãäts hẽ na-ãäj hẽ. Dooh hyb n'aa pé ta ti ramoo bok ta hã. ¹⁹ Dooh P'op Hagä Do gahëen bã ji hã ji masuuj noo byyh kahõg hõm doo, kanahõk doo. Jããm hẽ tagahëen ji hã tamejũũ do ji ky daheeh doo. ²⁰ Ji kan'y'yyh doo da ji P'op Hagä

Do basēm noo gó, tii da taw'ãäts hē sahõnh hē Jesus hã h'yy ka'eeh do rababoo had'yyt hē. ²¹ Ji kariw n'aa karom ji do bä paa ji P'op Hagä Do basëew hõm noo gó, taw'ãäts hē. Dooh ji hyb n'aa tón bä sa karom ji bahadoo do hyb n'aa. Ti hadoo né hē, ji kariw n'aa karën bä ta da hadoo ji do bä, ta karom ji nado wät hyb n'aa, tii bä taw'ãäts hē ji gadoo tii.

²² Ji kariw n'aa karom ji do bä paa ji P'op Hagä Do basëew hõm noo gó, ji Jesus edëeb kån hÿÿ kä nesaa do mahãnh, Jesus wë ji moo wät hyb n'aa kä. Kariw n'aa tamah do ji do bä paa ji P'op Hagä Do naëenh noo gó, Kristo karom hado däk ji hÿÿ kä. ²³ Tak'ëp P'op Hagä Do bepaag hõm bë hyb n'aa b'aa kajatsëk do hã Jesus dajëp noo gó, ta karapee bë bahadoo hyb n'aa. Ti hyb n'aa bë an'oo manä ta wób bë ramejũ.Š ²⁴ Ti hyb n'aa wakån haa, bë marahud nä bä, bë ket'ëe hõm bä, kariw n'aa mejũ do bë do bä, kariw n'aa tamah do bë do bä bë P'op Hagä Do basëew hõm noo gó, tii da né hē bë babok.

²⁵ Hÿÿ kä kanetëe nä do ky n'aa hã, bë eanh doo, bë ÿ maher'ood kån. Bë ÿ maher'oot doo, dooh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mejũ do tado bä. Dooh ër hã tamejõ bä ta ti ky n'aa hã. Bë ÿ maher'oot, hã ÿÿ pé baad hadoo do ta ti ky n'aa hã. Jesus ky enyym do hyb n'aa hã ÿÿ, ÿ tah'yy

Š **7:23** Ta wób ramejũ Korīn buuj sa hã rakanet'ëe bok hyb n'aa, sa masuuj noo byyh ragahög hõm hyb n'aa na-ãäj hē. Ta ti ji moo wäd bä, baad ji P'op Hagä Do gadoo, baad ji tagen'aak, sa nooh. Ta bahãnh rakarën ran'oo bä. Dooh te hub tado bä ta tii d' mejũ do sa kyyh. Ti hyb n'aa Paw-Ro mejũ raky nadaheeh hyb n'aa ta ti hedoo do sa kyyh. Ji P'op Hagä Do gadoo ji kat'ëe bä, ji kanat'ëe bä na-ãäj hē. Ji tagadoo Judah buuj ji do bä, ta wób buuj ji do bä na-ãäj hē.

gan'yyh. Ti hyb n'aa, baad ub ta ti ŷ her'oot doo. ²⁶ Da hē nesaa do ji ahoop do hyb n'aa, hā ŷŷ pé taw'ãäts hē paawä dooh raket'ëë bä kanetëë nä doo. ²⁷ Tii d' tado né paawä, ji ŷŷm nyy bä, taw'ãäts hē dooh ji mejō hōm ji mahānh. Ji ŷŷm nanyy nä bä, taw'ãäts hē dooh ji esóts bä ji ŷŷm pan'aa, hā ŷŷ péh. ²⁸ Ti hadoo né hē, ji kat'ëë bä, dooh nesaa do tado bä ta ti P'op Hagä Do matym gó. Maruus kat'ëë bä, dooh na-ãäj hē nesaa do tamoo wäd bä ta tii hā P'op Hagä Do matym gó. Ti hadoo né hē, hajōng nesaa do ket'ëë padëëk do rahoop da badäk hahŷŷ hā rababok bä. ŷ karēn paawä bë ŷ mo n'aa jesuu ta ti mahānh.

²⁹ Wakān haa, hahŷŷ d' ŷ hanāng péh: Edaa dāk Jesus matëeh doo. Ti hyb n'aa taw'ãäts hē paawä ŷŷm enäh do tii hā had'yyt hē nado rah'yyb padëëk hŷ jawén. ³⁰ Taw'ãäts hē paawä h'yy ketón doo, tii hā had'yyt hē nado rah'yyb padëëk hŷ jawén na-ãäj hē. Tseb'ee doo, tii hā had'yyt hē nado rah'yyb padëëk hŷ jawén. Taw'ãäts hē sa ma hets'ëë doo, sa ma hā had'yyt hē nado rah'yyb padëëk. ³¹ Taw'ãäts hē badäk hahŷŷ hā hanāng do hā moo bok doo, tii hā rah'yyb padäg had'yyt hē nado hŷ jawén. Ta tii da ŷ wén nāng, gawatsik do hyb n'aa da badäk hahŷŷh, sahōnh hē ta hā hanāng do na-ãäj hē.

³² ŷ karēn paawä bë hyb n'aa tón manä badäk hahŷŷ hā bë babok do hā. Kanetëë doo, Jesus gen'aak do hā rah'yyb padëëk, ramoo bok, Jesus rah'yyb en'yyim hyb n'aa. ³³ Ajyy ŷŷm enäh doo, badäk hahŷŷ hā ji hawät do hā rah'yyb padëëk, sa ŷŷm rah'yyb en'yyim hyb n'aa. ³⁴ Pawóp hē hadoo do hā rah'yyb padäg kän. Sa ŷŷm, Jesus na-ãäj hē

rakarēn rah'yyb en'yym. Ti hadoo ēnh ŷŷj sa hã kä. ŷŷj patug tema bong doo, maruus na-ãāj hē, Jesus gen'aak do hã rah'yyb padäg had'yyt hē, tsyt hē, Jesus hã ub ramoo bok hyb n'aa sahõnh hē sa wē hanäng doo me. ŷŷj patug enäh doo, badäk hahŷŷ hã ji hawät do hã rah'yyb padëek, sa patug rah'yyb en'yym hyb n'aa. ³⁵ Bē ŷ h'yy ge'ŷŷm hyb n'aa nado ŷ wén erih ta tii. Bē hyb n'aa né hē, baad tabadoo hyb n'aa bē hã, ŷ wén erii wät tii.** Baad Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do wē bē moo bok hyb n'aa bē tamasa tii hã. Ta hã had'yyt hē ŷ karēn bē h'yyb padäg. Dooh ŷ karēn bā bē h'yyb panas'ëeh péh.

³⁶ Aj'y y see ta h'yyb gó taky hado bā ta ŷŷm pan'aa hã: “Dooh baad tado bā äm ŷ pan'aa hã ŷ bad'oo doo”, p'eets hē na-ãāj hē tatabëej däg bā ta j'ooh baab n'aa tagatëe do pan'aa, takarēn bā tagat'ëe bā, taw'ãäts hē raketëe né hē. Dooh nesaa do tado bā ta tii, P'op Hagä Do matym gó.††

³⁷ Aj'y y see ta daaj hē, ta wób mejũũ do nado kä tii, tahyb n'aa newë däg bā ta ŷŷm pan'aa hã, taganatëe hyb n'aa, tahaja bā tah'yy keba bā, nyy d' tabad'oo tahyb n'aa newë bā kä, tii bā taw'ãäts hē rakanetëe. Ti na-ãāj hē baad hadoo do tamoo wät. ³⁸ Ket'ëe padëek doo, baad né ti sa hã. Kanatëe doo kä, marahud kä, ti baad tabad'oo ŷŷm

** **7:35** Dooh Paw-Ro karēn bā ji tah'yy geäm bā ji kanatëe hyb n'aa. P'op Hagä Do an'oo bā ji hã ji katëe hyb n'aa, ji katëe né hē.

†† **7:36** Hahŷŷ da na-ãāj hē ji hajaa ji erii bā tii, aj'y y ky n'aa tado bā taher'oot doo: “Aj'y y see ta h'yyb gó taky hado bā ta ŷŷm pan'aa hã: ‘Dooh baad tado bā äm ŷ pan'aa hã ŷ bad'oo doo’, tanahaja bā tah'yy keba bā, takarēn bā takat'ëe bā, taw'ãäts hē raketëe né hē. Dooh nesaa tado bā tii, P'op Hagä Do matym gó.”

nāng do mahānh.

³⁹ Taw'āāts hē yīnh kat'ēē dāk doo, ta patug sii had'yyt hē tabawād kån tabedēp nā bā. Ta patug dajēb bā, ta jawēn paa bā kā, tahajaa ta see hā takat'ēē bā, Jesus hā h'yy ka'eeh do see tado bā tii.

⁴⁰ Hā yī pēh, ta bahānh baad ub ta hā takanat'ēē wād bā. Tii d' né hē hā yī. P'op Hagā Do Sahee hēp yī gó na-āāj hē tabawāt. Ta wób sa h'yyb gó had'yyt hē nado.‡‡

8

Kabarii hā Jesus hā h'yy kana'eeh do ranoo do ky n'aa hahyīh

¹ Kabarii rah'yy kaha'eeh do tā n'aa ky n'aa hā bē y maher'oot hīy kā. “Ēr sahōnh hē, ēr h'yy genāh, hajōng baad hadoo do ēr wén hapāh”, nāk bē wób. Te hub né hē paawā tii, ji h'yy kasab'ee hajōng ji hapāh do an'oo bā! Tii d' nado ji kamahān doo. Ji kamahān do ta wób tamasa. ² H'yy ganāng ted'oo doo, dooh tah'yy ganyy nā bā heh'āat ub. ³ Ti nado P'op Hagā Do kamahān doo. P'op Hagā Do kamahān ti ta tii.

⁴ Kabarii hā kan'oo dāk do ky n'aa kā, ji awēē bā, ji nawēē bā. Dooh sa kabarii redēb bā ēr hapāh. Jāām hē sét ub P'op Hagā Doo. Dooh ta see pēh. ⁵ Sa hā ti anyy né hē paawā sa hā kabaj'aa pé badāk hahyī hā, wē hā na-āāj hē, hajōō né hē paawā sa hā pé kabaj'aa doo, raweh'ēēh do na-āāj hē, ⁶ ēr,

‡‡ **7:40** Ti noo gó Korīn panang bā ta wób raky sēm Paw-Ro her'oot doo. Sa hā, sa h'yyb gó had'yyt hē P'op Hagā Do Sahee bawāt. Sa hā hē rah'yy kasab'ee. P'op Hagā Do Sahee hēp yī gó na-āāj hē tabawāt, Paw-Ro wén her'oot, terih do raner'oot bā, raky nasēm hyb n'aa.

Jesus hã h'yy ka'eeh do hã kã sèt ub P'op Hagä Doo, ta Yb, sahõnh hẽ pahuunh doo, ta hyb n'aa ẽr babok doo. Jããm hẽ sèt ub né hẽ Tak'ẽp Hyb N'aa Jawyk Doo, Jesus Kristo, sahõnh hẽ mo haj'aa nãng doo, papuuj gó ẽr babok hanoo doo.

⁷ Tii d' tahado né paawä, dooh sahõnh hẽ rapapẽẽ bã tii. Ta wób dooh ramabaan nã bã pooj jé rabahed'oo do paa kabarii hã rah'yy ka'eeh noo gó. Ti hyb n'aa, da hẽ na-ããj né hẽ, kabarii hã kan'oo däk do tä uuh rawëẽ bã, kabarii ratayy sa hã sa h'yyb gó. Tii bã sa h'yyb ky n'aa tapaa sa hã hẽ ta ti an'oo bã, dooh baad tado nã bã do hyb n'aa sa h'yyb. ⁸ Te hub né hẽ, ji awëh do hyb n'aa, ji nawëh do hyb n'aa nado ji P'op Hagä Do wén gadoo. Ji nawëẽ bã, dooh ta wób sa yd jé ji hado dæg bã P'op Hagä Do matym gó. Ji awëẽ bã, dooh sa bahãnh ji do bã ta matym gó. ⁹ Ti hadoo né hẽ, sahõnh hẽ bẽ hajaa bẽ bad'oo bẽ edoo né paawä, taw'ããts hẽ bẽ hyb n'aa matakä bẽ babok do hã, baad Jesus ranahapäh nã do bẽ h'yyb natatuk hyb n'aa baad nadoo do hã. ¹⁰ Jesus hã h'yy ka'eeh do wób sa hã, dooh taw'ããts hẽ tado bã ji awëẽ bã kabarii tä n'aa. Nayyw hẽ, daap hẽ sa h'yyb tym ky n'aa tapaa sa hã ramoo bok do hã. Õm ti hapäh, ji awëh do ji nawëh do hyb n'aa nado ji P'op Hagä Do wén gadoo. Mahapäh na-ããj hẽ dooh kabarii redëb bã. Ti hadoo né hẽ õm rahapẽẽ bã kabarii tób n'aa yt hã hawëh doo, mah'yyb metsä kãn sa hã, rabawëh tii bã kã a nemuun kabarii hã kan'oo däk doo. Tii bã sa h'yyb ky n'aa tapa kãn sa hã hẽ, rawëh do hyb n'aa sa hã ji nawëh doo. ¹¹ Tii bã kã, a hÿÿj hadoo do baad h'yy kana'eeh nã doo, ta hyb

n'aa Kristo dajēp do tarejã dāk mahajaa med'oo do hyb n'aa. ¹² Ta tii da nesaa do mamoo wäd bã a hÿÿj hadoo do wë, ta h'yyb tym ta hã hë taky n'aa tapaa man'oo bã, tii bã da Kristo wë né hë nesaa do mamoo wäd däg kãn! ¹³ Ti hyb n'aa, ÿ awëh do tah'yyb tatug bã nesaa do hã hãj ÿ hadoo doo, dooh ÿ awëë wäd bã ta dab, hãj ÿÿ ÿ h'yyb natatuk hyb n'aa nesaa do hã.

9

Jesus mejũũ do see heh'äät Paw-Ro ky n'aa hahÿÿh

¹ Nepäh bë wób hã Jesus mejũũ do see ÿ do bã? Dooh ta wób mejũũ pé hã ÿÿ. Dooh g'eeh Jesus Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ÿ hapëë wäd matym ÿÿ me? Hëp ÿ n'aa nado g'eeh Jesus hã bë h'yy kae däg kãn? ² Jesus mejũũ do heh'äät ub ÿ nado bã paawä ta wób sa hã, bë hã kã Jesus mejũũ do né hë ÿÿh. Bë hã né hë ji hapäh Kristo mejũũ do né hë ÿÿh. Hëp ÿ n'aa Jesus hã bë h'yy kae däk do hyb n'aa.

³ Hahÿÿ da ÿ ky gadoo, hã ÿ hedoo do Jesus mejũũ do nado ÿÿh, hanäk doo: ⁴ Dooh g'eeh äã haja bã bë hanaa äã gado bã äã waa, äã karën bã paawä? ⁵ Dooh g'eeh taw'ääts hë tado bã, äã karën bã paawä, äã rahadaa bã ji ÿÿm Jesus hã h'yy ka'eeh doo, Jesus mejũũ do wób rabad'oo doo da? Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hÿÿj, Peed na-ääj hë rabad'oo doo da? ⁶ Jääm hë g'eeh ÿÿh, Béh-Nabéh daheeh, äã waa sãm hã moo bok doo?

⁷ Dooh warahén ta daaj hë hep'aak pé ta waa! Ta sii moo wät do ti hep'aak. Joom danäh hã ënh? Ny hadoo do g'eeh joom danäh rananoo pé ta joom ag nepóh péh? B'éé hag'ääs doo ënh? Ny

hadoo pé ti b'éé hag'ããs do rananoo pé ta masããh bii gamyyj neëek péh? ⁸ Panyyg gó ÿ her'ood wät doo, ÿ had'yyt hē nado ti her'oot. Mosees ky n'aa jaw'yyk doo gó tii da né hē takerih. ⁹ Hahÿÿ da Mosees ky n'aa jaw'yyk doo: “Taw'ãäts hē ji anoo tiriig uuh tabawa booj yb hã, tiriig tahes'ooj hõm do ta moo me. Dooh ji noo maw'yyd däg bã tanawa hyb n'aa.”* Jããm hē booj yb hyb n'aa g'eeh P'op Hagä Do mejũũ ta tii? ¹⁰ Ęr hyb n'aa nado g'eeh ti taher'oot tii? ÿÿ. Ęr hyb n'aa né hē ta ti takerii däk. Booj yb takyyk doo me k'ãäts wapën doo, joom ag tahes'ooj hõm do na-ãäj hē, ramoo bok bã ragahëen joom ag uuh. ¹¹ Ti hadoo ênh ãã hã. P'op Hagä Do Sahee hã hana do bē h'yyb gó ãã ejoom hõm do hadoo.† Ta bahãnh däg bē edoo däk, bē hanaa ãã gahëen bã hÿÿ kã ãã waa hedoo doo, ãã saroor hedoo doo? ¹² Ta wób bē mahang Jesus ky n'aa ma mehetëk doo, ta tii hã bē masa. Taw'ãäts hē nado g'eeh ti sa bahãnh ãã bē masaa paawä? Ti hadoo né hē, dooh noo gó ãã daab yb bã bē hã. Dooh. Hejooj né paawä ta ti ãã hã, ãã gadoo sahõnh hē ãã hã hejooj doo, Kristo ky n'aa hanäm do ãã nahewaat hyb n'aa.‡

¹³ Dooh g'eeh bē hapëë bã, P'op Hagä Do tób n'aa hēnh ramanaa do waa uuh ta yt moo heb'ook do ragadoo sa waa pan'aa? Ti hadoo ênh P'op Hagä Do hã rama ejuu do tyng hã moo b'ook doo.

* **9:9** Dew-Teronom 25.4 † **9:11** Jesus ky n'aa hanäm do sa hã tamaher'oot doo, sa hã tama metëek doo, tahanäng pé tii. ‡ **9:12** Paw-Ro, Béh-Nabéh daheeh, dooh radaab yb bã Korīn buuj hã. Tak'ëp ramoo bok sa waa sãm hã, sa hã radaab nayyp hyb n'aa. Ti hyb n'aa, ta see pé noo gó rahoop baad nadoo doo.

P'op Hagä Do hä kan'oo däk do uuh sa tä. ¹⁴ Ti hadoo ênh Jesus ky n'aa hanäm do ma mehetëk do hä. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do mejüü, sa hä ma mehet'ëëk do hanaa ragadoo sa waa hedoo doo, sa saroor hedoo doo. ¹⁵ Ti hado né paawä, dooh ta tii hä ÿ daab yb bä. Dooh na-ããj hē ta ti ÿ erii bä, ta tii hä ÿ bë masa hyb n'aa. ÿ h'yy gadajang, bag hēnh Jesus ky n'aa ÿ maher'oot do hyb n'aa. Dooh ÿ gahēen péh. Taw'ããts hē paawä ÿ dajëp ta ti ÿ h'yy gadajang do rado hōm do pooj jé. ¹⁶ Dooh ÿ haja bä ÿ h'yy kasabé bä Jesus ky n'aa hanäm do ÿ maher'oot do hä. P'op Hagä Do ÿ tamejüü ÿ maher'oot hyb n'aa. Tak'ëp baad nado hä ÿÿ, ta ky n'aa ÿ naher'ood bä ta wób sa hä. ¹⁷ ÿ karēn do hyb n'aa tado bä paawä ta ky n'aa ÿ her'oot doo, tii bä ÿ haja paawä ÿ gahēen bä ta sām. Dooh ti hyb n'aa tado bä. ÿ P'op Hagä Do mejüü do hyb n'aa, hä ÿ tabanoo do hyb n'aa ta ky n'aa ÿ wén her'oot ta ky n'aa. ¹⁸ Ny hadoo ta sām hä ÿÿ? Jããm hē hahÿÿ kä ta sām: ÿ tsebé doo, bag hēnh Jesus ky n'aa hanäm do ÿ maher'oot do hyb n'aa. Ta ky n'aa hanäm do ÿ panäk bä, ÿ ma metëëk bä, dooh ÿ gahēen bä ÿ ramasa doo, dooh na-ããj hē ÿ mejō bä ÿ ramasa, ÿ haja né paawä ÿ mejō bä Jesus mejüü do ÿ bahadoo do hyb n'aa.

¹⁹ Dooh ajyy hÿÿ kä hä ÿ mejüü péh, sa hanaa ÿ ganadoo do hyb n'aa. Ti hadoo né hē, daj ÿ hē ÿ kan'oo däk, sahōnh hē sa karom ÿ bahadoo hyb n'aa, hajōk Jesus wē ÿ manaa hyb n'aa paawä. ²⁰ Hahÿ ÿ hanäng pé tii: Judah buuj mahang ÿ awäd bä, sa da hado däk ÿÿh, Kristo wē ÿ manaa hyb n'aa Judah buuj. Judah buuj ky n'aa jaw'yyk

do tamanejō né paawä hä ÿÿ, sa ky n'aa jaw'yyk do ÿ ky daheeh, Judah buuj ky n'aa jaw'yyk do ky dah'eeh do wób Kristo wë ÿ manaa hyb n'aa.

²¹ Judah buuj nadoo do Mosees ky n'aa jaw'yyk do nahapäh do mahang ÿ awäd bä, sa da hadoo ÿ bahadoo, Jesus wë ÿ manaa hyb n'aa ta tii. Dooh P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do ky nadaheeh do ÿ ado bä ti hyb n'aa. Kristo ky n'aa jaw'yyk do ÿ ky dahé had'yyt hē. ²² Baad h'yy ganehot nä do sa hä, sa da ked'oo né ÿÿh, baad rah'yy kadaw'uuh hyb n'aa Jesus hä. § Sahõnh hē ta wób rababok doo da, ti ked'oo né ÿÿh, sa wób Jesus wë ÿ bed'ëep hyb n'aa. ²³ Sahõnh hē ta tii da ÿ wén d'oo, Jesus ky n'aa hanäm do kah'üüm hyb n'aa, baad hadoo do ta hä hana do ÿ gadoo hyb n'aa sahõnh hē ta ti ky dah'eeh do sa nemuun.

²⁴ Bë hapäh né hē, ratsyym kasä bä kä, sahõnh hē rawaj'aa né hē paawä, jããm hē sét hē gadoo ta sãm, pooj jé kajaa doo. Taw'ãäts hē bë waj'aah do hadoo j'aa ketsë do wajaah doo da, ta sãm bë gadoo hyb n'aa P'op Hagä Do hanaa. ²⁵ Sahõnh hē tsyym kas'ÿÿ kar'ëën doo, baad rahyb n'aa matakëë. Tii d' rawén d'oo, j'aa ketsë do soog n'aa ragadoo hyb n'aa, karejã né paawä ti nayyw hē. ** Èër kä, èr wén hyb n'aa matakëë, nahãnh do sãm èr gadoo hyb n'aa. ²⁶ Ti hyb n'aa daap wajaah do nahado

§ **9:22** Pooj jé 8.7 hä Paw-Ro her'oot ta ti hedoo do sa ky n'aa. Sa h'yyb ky n'aa tapaa näh, dooh baad Jesus hä rah'yy kadawuung nä bä do hyb n'aa. ** **9:25** Paw-Ro bawät noo gó, kas'ÿÿ do j'aa ketsë do nuu hä radasooH ta soog bag'aad kap'õõj däk doo, taj'aa ketsë do heen n'aa. Nayyw hē tatsawyy jëng ta ti sa soog, nayyw hē takarejãä. Ti ky n'aa gó Paw-Ro maher'oot sa hä.

ỹ̃h. Kep'uuk do daap hē hetuu do nahado ỹ̃h.
²⁷ DooH. Hã ỹ̃ hē ỹ ketuu hadoo,†† hup ỹ̃ ỹ taky
 daheeh hyb n'aa. Tii da hã ỹ̃ hē baad ỹ wén
 kan'yyh, ỹ̃ kã ta sãm ỹ nahasōg hōm hyb n'aa, ta
 wób sa hã ỹ maher'ood wät, ỹ ma met'ëeg wät do
 jawén paa bã Jesus ky n'aa hanãm doo.

10

*Taw'ãäts hē Isaraéw buuj rabad'oo do paa ér
 nad'oo do ky n'aa hahỹ̃h*

¹ Ỹ karēn bē hyb n'aa newē hahỹ wakān haa:
 Sahōnh hē ér wahē makū rababok paa ta ti
 wanakud yt hã. Sahōnh hē rabatsēg hōm ta ti
 akajar “Hahiin Doo” häd näng doo. ² Sahōnh hē
 nu kemuun bok hadoo wanakud gó, akajar gó
 na-ãāj hē Mosees sa wahē n'aa tabahadoo bã kã.
³ Sahōnh hē paa rabawa sa waa P'op Hagä Do
 hanaa.* ⁴ Sahōnh hē paa rabeëek naëng P'op Hagä
 Do hanaa. Pã hada do hadoo sa hã, P'op Hagä Do
 mo haj'aa gó ganyyh do hã naa rabeëek. Kristo né
 hē paa ti pä. ⁵ Sahōnh hē tii d' rabadoo né paawä,
 P'op Hagä Do dooh tagenaag bã hajōk do sa hã. Ti
 hyb n'aa hajōk dejëp. Jé pad'yyt hē banawäng doo
 bã sa kamag n'aa tawén nyy hōm.

⁶ Sahōnh hē ta ti bawäd wät, ér tama metëek do
 heen n'aa, nesaa do hã ér h'yyb nadäg wät hyb
 n'aa, ta ti rabad'oo doo da. ⁷ Bē tametëeh, kabarii
 hã bē h'yyb panadëek hyb n'aa, sa wób rabad'oo do
 paa da. Hahỹ̃ da takerih ti ky n'aa: “Ehyy t'oonh

†† **9:27** Baad takan'yyh tahanäng pé ti ta hã hē taketuu do hadoo.

* **10:3** Banawäng hēnh rababok noo gó P'op Hagä Do anoo paa sa
 waa. Ta ti sa waa ramaneëēnh Manah .

mā rabawa, rabeëk hyb n'aa. Tii bā m' rabajām, rama's'uunh", † nāng kerih do hā. ‡ 8 Ēr tametëeh, ji naỹh hyb n'aa ji yĩm nadoo do sii, ji patug nadoo do sii, sa wób rabad'oo do paa da. Ti noo gó né hē, sét adëb bā, 23 miw dejëp ta ti ramoo bok do hyb n'aa. 9 Pooj jé hawād wāt do ěr tametëeh, Kristo ěr manetyy hyb n'aa, sa wób rabad'oo do paa da. Rametyy do hyb n'aa radejëp aw'yy tęg haj'aa mahỹj. 10 Bē h'yy kawapëen manā bē nu gabóg wē, sa wób rabad'oo do paa da. Dejëp tii, P'op Hagā Do mejũũ do āās an'oo bā.

11 Sahōnh hē ta ti bawād wāt paa ěr wahē makũũ hā, ta ti ěr tama metëek do heen n'aa. Ta ti tawén kerii dāk ěer, tagadëeg ub noo gó habok do tamaher'oot hyb n'aa, ěr hyb n'aa matakëe hyb n'aa, baad ěr kan'yyh hyb n'aa, rabad'oo do paa da ěr nad'oo hyb n'aa. 12 Ti hyb n'aa, baad hawāt ted'oo doo, taw'āāts hē baad tahyb n'aa matakëe, nesaa do tamoo nawāt hyb n'aa ta ti ramoo bok do paa da. 13 Bē hā kametyy doo, ji sahōnh hē hā kametyy do hadoo né hē tii. Dooh ta wób hā kametyy do bahānh tado bā. Baad ji P'op Hagā Do kamahān had'yyt hē. Dooh tah'yy gajëe hōm bā ji hā. Tahajaa né hē ta hā ji h'yy kasadëe bā. Dooh P'op Hagā Do an'oo bā ta bahānh hadoo doo, bē nahajaa do bē tametyy. Kametyy do bē wē takajaa bā, bē da P'op Hagā Do masa, bē bahajaa hyb n'aa baad bē kan'yyh doo.

14 Ti hyb n'aa kā, najis haa, taw'āāts hē baad bē

† 10:7 Esodo 32.6 ‡ 10:7 Kabarii hā rah'yy ka'eeh do hyb n'aa ta tii d' rabad'oo. Rejām doo, rama's'uunh doo, sa āj nadoo do sii tii. Isaraew buuj nadoo do rabad'oo doo da rabad'oo.

kanäh, kabarii hä bë h'yy kae mahănh. ¹⁵ Baad hyb n'aa newëe do bëeh. Ti hyb n'aa, bë daaj hë bë hyb n'aa newë te hub tado bã hahÿ ÿ erih doo: ¹⁶ Jesus majyyw heen n'aa, ta hyb n'aa P'op Hagä Do ër j'aa etsë doo, ër beëek bã, séd uuh had'yyt hë ëer, Kristo majyyw ër gadoo bã. Păw, Jesus hub heen n'aa ër ganebëeh bã, séd uuh had'yyt hë ëer, Jesus hub ër gadoo bã. ¹⁷ Hajõõ né paawä ëer, sét né hë păw ër awa doo, ti hyb n'aa séd uuh had'yyt hë ëer. ¹⁸ Bë hyb n'aa newë Isaraéw buuj rabahed'oo doo. P'op Hagä Do hä kan'oo dăk do hawëh doo, séd hä rah'yy kata dăk P'op Hagä Do hä kanoo do hä. ¹⁹ Nyy d' ÿ hanăng péh? Ji tayy ta tă kabarii hä ran'oo dăk doo? Kabarii edëp ÿ hanăng pé g'eeh? ²⁰ Dooh. Hahÿÿ d' ÿ hanăng pé tii: Kabarii hä P'op Hagä Do sa h'yyb gó nahapăh do ranoo doo, karap'aar h'yyb nesaa do hä takan'oo dăk né hë tii. Dooh P'op Hagä Do hä takan'oo dăg tii. Hahÿÿ da na-ăăj hë ÿ her'oot: Dooh ÿ karën bã karap'aar h'yyb nesaa do weh'ëeh do h'yyb hataa bë hado bã. ²¹ Dooh bë haja bã pawóp hä bë h'yyb dăng bã. Dooh bë haja bã bë eëg bã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do majyyw heen n'aa hood gó hanăng do uuh, karap'aar h'yyb nesaa do hä kanoo do uuh na-ăăj hë! Dooh bë haja bã bë awa bã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hub heen n'aa uuh, karap'aar hä kan'oo dăk do na-ăăj hë! ²² Ta tii d' bë adoo nă bã, bë karën apăh bë anoo P'op Hagä Do hyb n'aa jewës, tah'yy kawajăăn bë wë? P'op Hagä Do bahănh bë ed'oo g'eeh bëeh?

²³ “Sahõnh hë ji karën do ji hajaa ji moo wăd bã. Dooh ky n'aa jaw'yyk do ji moo ge'ÿÿm péh”, năk

bē wób. Te hub né paawä tii, dooh sahõnh hē baad ub ji hã. Sahõnh hē ji karēn do ji haja né paawä ji moo wät, dooh hajaa pé ge'ỹm pé paawä, dooh sahõnh hē ji hã masa pé P'op Hagä Do karēn doo da ji bawät do hã. ²⁴ Dooh ji karēn do jawén ji awäd bä. Ta wób sa wē baad hadoo doo, ti né hē bē moo booh.

²⁵ Taw'ääts hē hahỹ da bē bad'oo: Bē awëe sahõnh hē rahesäm doo hēnh naa. Bē eaaj manä n'yy hēnh naa tii. Bē an'oo manä bē h'yyb bē taky n'aa tapa ta ti hyb n'aa. ²⁶ Ta tii d' ŷ wén edoo, hahỹ da P'op Hagä Do kyy kerih do hyb n'aa: “Badäk hahỹh, sahõnh hē ta hã hanäng do na-ääj hē, P'op Hagä Do ma.”§

²⁷ Jesus hã h'yy kana'eeh do õm tatsyyd bä ta tób hēnh ta sii mabawēh hyb n'aa, makarēn bä ti mabahõm. Taw'ääts hē mawëe sahõnh hē. Man'oo manä a h'yyb õm taky n'aa tapa ta ti hyb n'aa. ²⁸ Hỹ kä, hahỹ d' bē ramaher'ood bä paawä: “Hahỹ kabarii hã kan'oo däk do hahỹ ji tä”, r-her'ood bä, mawëe manä d' tii bä, õm aj'yy ma-her'oot do hyb n'aa, ji h'yyb ji taky n'aa tapaa do hyb n'aa na-ääj hē. ²⁹ Ta see h'yyb hyb n'aa ti ŷ bedoo, a h'yyb hyb n'aa nado. Bē an'oo manä bē h'yyb bē taky n'aa tapa, ŷ hanäng. Hahỹ da apäh bē kyyh hã ŷ: “H'ëed hyb n'aa ŷ an'oo bä ta see h'yyb ŷ taky n'aa tapaa ŷ natayy do hyb n'aa, ŷ awēh do hyb n'aa? ³⁰ ŷ awëe bä tä ŷ, ta hyb n'aa P'op Hagä Do hã ŷ ky n'aa ets'ëe wät doo, h'ëed hyb n'aa ŷ raky n'aa tapaa, P'op Hagä Do wē tsebé

§ 10:26 Saaw-Mo 24.1. Sahõnh hē P'op Hagä Do hanaa tahanäng pé tii. Ti hyb n'aa tahajaa ji awëe bä sahõnh hē.

doo me ŷ bawëh do hyb n'aa?"', näng apäh bë kyyh.
³¹ Hahÿÿ da këh ŷ bë hä: Taw'ääts hë P'op Hagä Do bë weh'eëh sahõnh hë bë moo bok do hä, bë awëë bä, bë eëg bä na-ääj hë. ³² Bë moo boo manä baad nadoo do hä ta wób h'yyb tatuk doo, Judah buuj rado bä, Judah buuj nadoo do rado bä, P'op Hagä Do karapee bë panang bä habong do rado bä na-ääj hë. ³³ ŷ bad'oo doo da né hë, sahõnh hë ta wób ŷ h'yyb en'yym doo da bë bad'oo. Hä ŷÿ hë ŷ h'yy ken'yym do jawén nado ŷ bawät. Baad hadoo do ti ŷ karën ta wób sa hä, sa h'yyb tym bedëp hyb n'aa Jesus Kristo wë kä.

11

¹ Taw'ääts hë ŷ bawät doo da bë babok, Kristo bawät doo da ŷ bawät do hadoo.

Nyy d' rabad'oo rakahet'aa bä do ky n'aa hahÿÿh

² ŷ tsebë bë hä, ŷ bë hyb n'aa es'ee had'yyt hë do hyb n'aa. ŷ tsebë na-ääj hë, bë ŷ ma met'eëg wät do bë ky daheeh do hyb n'aa. ³ Ti hadoo né hë, hahÿ ŷ karën bë bahapäh: Kristo, sahõnh hë ajyy sa nu gabóg. Ajyy, ŷÿj sa nu gabóg. P'op Hagä Doo, Kristo nu gabóg. ⁴ Ajyy sa nu kajesuu doo me raky n'aa ets'eë bä, sa nuu kajesuu doo me P'op Hagä Do ky n'aa ratabëej bä na-ääj hë, Kristo, sa nu gabóg, dooh rawehëë bä tii hä. ⁵ ŷÿj kä raky n'aa ets'eë bä, P'op Hagä Do ky n'aa ratabëej bä na-ääj hë, sa nuu ranajesu bä, sa patug, sa nu gabóg, dooh rawehëë bä tii hä. ŷÿj sa nuu rahab wät do

hadoo tii, tanu mebyng do heen n'aa tii.* ⁶ Ỹ̃nh nu kanajesuu doo, taw'ãäts hē ta sēen tagek'ãã bēeh. Tanu meby n'aa nyy bā ỹ̃j hā sa sēen ragekãã doo, rahab bēeh doo, taw'ãäts hē sa nuu rajesuu. ⁷ Ta da hadoo P'op Hagä Do pahuunh aj'yy. Ajyy sa hyb n'aa P'op Hagä Do kawehēē dāk. Ti hyb n'aa, ajyy dooh ranu kajesu bā Jesus hyb n'aa rakahet'aa bā. Ỹ̃j sa hā kā, sa hyb n'aa ajyy rakawehēē padēek.† ⁸ Ỹ̃nh hanaa nado aj'yy. Aj'yy tahana ti ỹ̃nh. ⁹ Ỹ̃nh hyb n'aa nado aj'yy kapahuuj kån. Ỹ̃nh kapahuuj wät aj'yy hyb n'aa. ¹⁰ Ti hyb n'aa né hē, ãäs rahapäh do hyb n'aa na-ãäj hē, taw'ãäts hē ỹ̃j ranu kajesuu hyb n'aa jawyk do heen n'aa. ¹¹ Tii d' tahado né paawä, Jesus, Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Do matym gó, sa m'aa hēnh nado ỹ̃j ajyy sa mahñh. Ti hadoo ěnh ajyy sa hā. Sa m'aa hēnh nado ỹ̃j sa mahñh. ¹² Ta ti ỹ̃ wén her'oot, aj'yy hanaa ỹ̃nh ganyyh doo da, ỹ̃j hanaa ajyy na-ãäj hē tii d' raganyyh. Sahõnh hē ta ti tabana P'op Hagä Do hanaa.

¹³ Bē hyb n'aa newē baad tado bā, Jesus hyb n'aa ji kahet'aa bā, ỹ̃j raky n'aa ets'ēē bā sa nuu kanajesuu doo me. ¹⁴ Badäk hahỹỹ hā ji bad'oo doo, P'op Hagä Do anoo doo, ti na-ãäj hē tametēeh hahỹỹh: Baad nado ajyy sa hā sa sēen dewēet doo me raboo bā. Sēen dewēet do ajyy hā tawaneh'ēeh do haj'aa. ¹⁵ Sēen dewēet doo, ỹ̃j sa hetsó ti ta tii. P'op Hagä Do an'oo dāk ti sa hā, sa nu jesuu n'aa.

* **11:5** Paw-Ro bawät noo gó, Korīn panang bā rahap ỹ̃j sa nuuh, nesaa do ramoo boo bā. Tii d' rawén d'oo, ranu mebyng hyb n'aa.

† **11:7** Tii d' tahadoo do hyb n'aa, taw'ãäts hē ranu kajesuu Jesus hyb n'aa ji kahet'aa bā.

16 Ta ti hedoo do p'ãã karēn do ky ked'aak do hã hahỹỹ da ỹ baher'oot: Dooch ta see mo n'aa me ãã adoo bã, P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do panang wób hēnh habok do na-ããj hē, dooch ta see mo n'aa me rabahed'oo Jesus hyb n'aa rakahet'aa bã.

Jesus ji hyb n'aa esee do heen n'aa rataheb'ëes do ky n'aa hahỹỹh

17 Hahỹỹ hã bë ỹ metëek doo, dooch bë hã ỹ j'aa etsëe bã. Ta tii d' ỹ wén her'oot, teg'yys baad nadoo do bë kahet'aa bã. 18 Pooj jé ỹ ky n'aa napäh, dooch m' séd hã bë h'yyb hedo bã. Bë m' h'yy ketyn hõm bë kahet'aa bã. Ta mahang ỹ ky daheeh ỹ rapanäk doo. 19 (Dooch ji ky sëew its bã! Taw'ãäts hē bë h'yy ketyn hõm, P'op Hagä Do matym gó baad hadoo do bë mahang habong do rakametä däk hyb n'aa.) 20 Bë kahet'aa bã, dooch Jesus ji hyb n'aa esee do waa n'aa tado wäd bã bë awa doo. 21 Bë awa bã, dooch m' bë gadaa bã ta wób. Sa pooj jé bë karēn bë bawa bë waa. Ti hyb n'aa, ta wób rabas'aah nä bã, ta wób a'oom kãn ta bahãnh reëek do haj'aa. 22 Dooch g'eeh bë tób enä bã, bë yd wa péh, bë yd eëek péh? Bë ty n'aa ges'yyk P'op Hagä Do hã h'yy ka'eeh do kahet'aa doo. Bë nu meb'yyh kas'uut do bë mahang habong doo. Nyy da kēh ỹ bë hã? Bë ỹ j'aa etsë g'ee da ta tii da bë bad'oo do hyb n'aa? Dooch. Dooch né hē bë ỹ j'aa etsëe bã.

23 Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do hanaa ỹ gadoo doo, ti né hē ti ỹ taběj wät do bë hã. Hahỹ né hē ti ỹ gadoo ta ky n'aa: Jesus, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, atsēm, ta majĩ moo gó takahaëēnh noo gó, tabado däk pãw, 24 ti m' ta hyb n'aa taky n'aa ets'ëē wät do jawén paa bã, taganabäh hõm, ti m' taky

hadoo: “Hup ŷŷ, bē hyb n'aa ŷ an'oo dāk do heen n'aa hahŷŷh. Hahŷŷ da d' bē bad'oo, ŷ bē hyb n'aa esee do hyb n'aa”, nāng mäh. ²⁵ Ti hadoo ēnh, rabawēh, rabawa do jawén paa bā, Jesus bado dāk ēnh uwa bēēh hood ti m' taky hadoo: “Majyw ŷŷ, ŷ anoo do ŷ dajēp noo gó heen n'aa hahŷŷh. Papuuj sahōnh hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh do tii kā. Hŷ jawén majyw ŷ hyb n'aa ji tagadoo P'op Hagā Do ky dāng.‡ Hahŷ bē eēg had'yyt bā hŷ jawén, tii d' bē bad'oo ŷ bē hyb n'aa esee hyb n'aa”, nāng mā Jesus. ²⁶ Ta ti pāw bē awa bā, ta ti ta hood gabuuj uuh bē eēg bā, bē her'ood hōm Jesus dajēp do ky n'aa p'aa hēnh tamatēeh bā kā.

²⁷ Ti hyb n'aa, daap hē ta ti pāw hawa doo, ta ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do majyyw heen n'aa hood gó hanāng do uuh heēek doo, nesaa do tamoo wād dāk tii hā Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hub wē, ta majyyw wē na-āāj hē. ²⁸ Taw'āāts hē ji daaj hē ji h'yyb ji hyb n'aa newē bā baad tado bā pāw uuh ji awa do pooj jé, majyyw heen n'aa ji eēek do pooj jé. ²⁹ Hahŷ hyb n'aa ta ti ŷ wén her'oot: Daap hē ji awa bā, daap hē ji eēg bā, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hub ky n'aa ti ji hyb n'aa nanewē bā, ji daaj hē ji ky n'aa katakyyk baad nadoo doo me. ³⁰ Ti hyb n'aa né hē hajōk bē mahang nahejooj boo, hajōk bē mahang nahēē enāh, ta wób dejēp. ³¹ Jesus heen n'aa ēr gadoo do pooj jé ēr daaj hē ēr hyb n'aa newē bā baad ēr h'yyb tado bā, dooh tii bā ēr P'op Hagā Do rejā bā. ³² Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ēr hā taky n'aa etyy bā, nesaa do tanoo ēr hā ēr tama metēek

‡ **11:25** P'ooj ub Mosees sa hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo, b'éé majyyw ta heen n'aa. Papuuj hahŷ ji hā P'op Hagā Do ky n'aa enooh doo.

hyb n'aa, badäk hahỹỹ hã habong do ta hã h'yy kana'eeh do sa nemuun ër tanarejãã hyb n'aa ta jawén kä.

³³ Ta tii kä, wakān haa, taw'ããts hẽ bë gada ta wób, bë kahet'aa bã Jesus heen n'aa bë bawa hyb n'aa. ³⁴ Bë bas'aah bã, taw'ããts hẽ bë tób yt hẽ bë bawa séd hã bë kahet'aa do pooj jé Jesus heen n'aa bë tab'ëës hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa netyy hyb n'aa nesaa do bë hã.

Ỹ kajaa bã kä, ky n'aa see ỹ baher'oot bë hã.

12

P'op Hagä Do Sahee hã hana do ji hajaa do ky n'aa hahỹỹh

¹ Hỹỹ kä wakān haa, baad ỹ karën bë bahapäh P'op Hagä Do Sahee hejój gó ji hajaa doo. ² Bë hapäh, p'ooj ub, Jesus hã bë h'yy kana'eeh nä noo gó, ta s'ee hẽnh bë rah'yyb mahũũm had'yyt hẽ, kabarii nedëp do hã bë h'yy ka'eeh hyb n'aa. ³ Ti hyb n'aa ỹ karën bë bahapäh hahỹỹh: P'op Hagä Do Sahee hejój gó her'oot doo, dooh Jesus taky n'aa was'ee bã. Dooh na-ããj hẽ ji haja bã, “Jesus né hẽ ti Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo”, ji her'ood bã P'op Hagä Do Sahee hejój gó tanado bã ji hã.

⁴ Ti anäng hajõng ta wób hedoo do ji hajaa ji moo wät doo, P'op Hagä Do Sahee anoo doo. Sét né hẽ P'op Hagä Do Sahee tahana tii hã. ⁵ Ti anäng ta wób hajõng ji mamasa doo. Ti hadoo né hẽ, jããm né hẽ sét ub Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, ër wë moo wät doo. ⁶ Ti anäng hajõng ta wób ji hajaa ji moo wät doo. Ti hadoo né hẽ, sét ub ti P'op Hagä Do ta ti ji hã hanoo doo, ta tii me ta wë ji moo wät hyb

n'aa. ⁷ P'op Hagä Do Sahee hã hana doo, sahõnh hã takan'oo däk sahõnh hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do tamasa hyb n'aa. ⁸ Ta see hã P'op Hagä Do Sahee anoo tak'ëp hajaa doo me ta wób tamaher'oot hyb n'aa. Ta see hã P'op Hagä Do Sahee anoo h'yy ganäng doo me ta wób tamaher'oot hyb n'aa. ⁹ P'op Hagä Do Sahee, sét hadoo doo, anoo ta see hã baad tah'yy ka'eeh hyb n'aa. Ta see hã tabanoo ta wób tabaheso hyb n'aa. ¹⁰ Ta see hã P'op Hagä Do Sahee anoo ta hejój me tapehuunh hyb n'aa. Ta see hã tabanoo P'op Hagä Do kyyh tabaher'oot hyb n'aa. Ta see hã tabanoo tabahapäh hyb n'aa P'op Hagä Do Sahee tado bä, sahee see tado bä ti her'oot doo. Ta see hã tabanoo kyy wób me, ji h'yy kanadaw'uuh doo me, tabaher'oot hyb n'aa. Ta see hã tabanoo kyy wób me kaher'oot do tatab'ëes hyb n'aa maa new'ëë do sa hã. ¹¹ Sét né hẽ P'op Hagä Do Sahee sahõnh hẽ ta ti hanoo doo. Tah'yyb däng doo da né hẽ sahõnh hẽ sa hã tabanoo tii.

Sahõnh hẽ ëër, Jesus uuh hadoo do ky n'aa hahÿÿh

¹² Hajõõ né paawä ji hã, ji noo hedoo doo, ji nabuuj hedoo doo, ji matym hedoo doo, ji moo hedoo doo, ji tsyym hedoo doo, sét né hẽ ji. Ti hadoo ënh Kristo hã, Kristo hã h'yy ka'eeh do sa hã.

¹³ Ër wób, Judah buuj. Ër wób, ta wób buuj. Ër wób, ta wób sa karom hedoo doo. Ër wób, kariw n'aa temah doo. Tii d' tahado né paawä, ër nu kemuun bong P'op Hagä Do Sahee an'oo bä, sét Jesus hub hadoo ër bahadoo hyb n'aa. Sét né hẽ ti P'op Hagä Do Sahee ër gadoo doo.

¹⁴ Hajõng né hẽ ji hã hanäng do ji uuh. Sét uuh had'yyt nado ji uuh. ¹⁵ Ji tsyym ky hado bä paawä:

“Ta moo ŷ nadoo do hyb n'aa, dooh ta uuh ŷ do bā”, ji uuh had'yyt né hē tii, ta ti edo né paawā. ¹⁶ Ji nabuuj ky hado bā paawā: “Ta matym see ŷ nadoo do hyb n'aa, dooh ta uuh ŷ do bā”, ji uuh had'yyt né hē tii, ta ti edo né paawā. ¹⁷ Sahōnh hē ji hā hanāng do ji matym tado bā paawā, nyy da paawā ji maa newēē tii bā? Sahōnh hē ji hā hanāng do ji nabuuj tado bā paawā, nyy da ji matsehŷŷk tii bā? ¹⁸ Sahōnh hē ji hā hanāng do ji uuh P'op Hagā Do bat'ēēg hōm ji hā, tah'yyb dāng doo da. ¹⁹ Séd uuh had'yyt hē tado bā paawā ji hā, dooh paawā ji hub had'yyt hē tado bā. ²⁰ Hahŷŷ da né hē: Hajōng né paawā ji hā hanāng do ji uuh, sét né hē ji.

²¹ Ji matym dooh tahaja bā taky hado bā ji moo hā: “Dooh hyb n'aa ōm ŷ karēn péh.” Dooh na-āāj hē ji moo haja bā ji tsyym hā taky hado bā: “Dooh hyb n'aa ōm ŷ karēn péh.” ²² Ta ti ji hā hanāng do uuh nahejooj is doo, ti né hē ti baad ji karēn up doo. ²³ Ji uuh ji hā ky n'aa netsēēh doo, baad ji weh'ēēh. Ta wób hā ji manetēēh doo, baad ji ban'yyh. ²⁴ Ji uuh wób ji metēēh doo, dooh hyb n'aa baad ji ban'yyh péh. Baad P'op Hagā Do benyyw hōm ji hā hanāng doo, ta ti ji hā hād ky n'aa netsēēh hedoo do rakawehēē dāk hyb n'aa. ²⁵ Tii da tawén d'oo, ji hā takanetyn hōm hyb n'aa, sahōnh hē ji hā hanāng do séd demuun baad rakahag'āās hyb n'aa na-āāj hē. ²⁶ Sét hē ji hā hanāng do ji uuh nesaa do tahob bā, sahōnh hē séd demuun rabahoop. Ta see ji uuh kawehēē dāg bā, sahōnh hē ji uuh wób taw'āāts hē sa hā.

²⁷ Bē sahōnh hē, Kristo hub hadoo bēēh. Sét ken'yyh bēēh, ta uuh hadoo. ²⁸ Jesus Kristo hā h'yy

ka'eeh do sa mahang P'op Hagä Do banoo, pooj jé Jesus mejũũ do rabad'oo doo. Ta jawén ta ky n'aa herot doo. Ta jawén ta ky n'aa ma meheték doo. Ta jawén rapehuunh do haj'aa doo, ta wób rabahešo hajaa doo, ta wób masa doo, ta wób h'yyb mahũũm n'aa hedoo doo, kyy wób ji h'yy kanadaw'uuh do hajaa her'oot do na-ããj hẽ. ²⁹ Sahõnh hẽ g'eeh Jesus mejũũ do had'yyt hẽ? Sahõnh hẽ g'eeh ta ky n'aa rod had'yyt hẽ? Sahõnh hẽ g'eeh ta ky n'aa ma meheték do had'yyt hẽ? Sahõnh hẽ g'eeh raba-hajaa rapehuuj had'yyt hẽ? ³⁰ Sahõnh hẽ g'eeh rahajaa ta wób rabahešo? Sahõnh hẽ g'eeh kyy wób rahajaa rer'ood bã? Sahõnh hẽ g'eeh rahajaa kyy wób me kaher'oot do ratabëj bã? ³¹ Dooh. Taw'ããts hẽ ji hajaa do P'op Hagä Do Sahee ji hã hanoo do ta bahãnh had'op do hã, ta wób masa do hã, bë h'yyb padäg. Pooj jé dó bë ÿ metëeh hÿÿ kã sahõnh hẽ ta bahãnh baad hadoo doo:

13

Ji kamahãn do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ajyy sa kyy me, ããs sa kyy me na-ããj hẽ ÿ haja bã né paawä ÿ her'ood bã, ÿ kamanahãn bã paawä, dooh taw'ããts hẽ tado bã. Jããm hẽ sapaar redas do ky hado däk ÿ tii bã. ² P'op Hagä Do ky n'aa ÿ haja bã né paawä ÿ maher'ood bã, P'op Hagä Do Sahee hã ÿ tabanoo do hyb n'aa tii, ji nahapäh do hã ÿ h'yy ganyy bã paawä, sahõnh hẽ ÿ hapëë bã paawä, tak'ëp ÿ h'yy ka'eeh do hyb n'aa waëë hã ÿ haja bã paawä ÿ mejõ bã takahÿÿd häng, ta wób ÿ kamanahãn bã paawä, daap paawä ÿÿh. ³ Sahõnh hẽ wë ÿ hanäng do kas'uut do sa hã ÿ an'oo bã

paawä, daj ŷŷ hē paawä ŷ kan'oo dāk ŷ rabaju tēē, ŷ kamanahñn bā, daap paawä ti hā ŷŷ.

⁴ Kamahñn do kanejäg. Kamahñn do ky enyym. Dooh tah'y'y kajewēets bā. Dooh ta hā hē taj'aa etsēē bā. Dooh takasabé bā. ⁵ Tawaneh'ēēh do nado. Dooh ta daaj hē takarēn do jawén tawād bā. Dooh nayyw hē takawaj'āñn bā. Dooh tah'y'y gaēēj bā ta wób sa wē. ⁶ Dooh tatsebee bā baad nadoo do hā. Baad hadoo do hyb n'aa tatsebé. ⁷ Kamahñn doo, dooh tah'y'y gajēē hōm bā. Ta wób hā tah'y'yb eeh had'y'yt hē. Tagadaa had'y'yt hē. H'y'yb jawyk doo gó sahōnh hē tagadoo.

⁸ Kamahñn doo, dooh tahēēj bā. Tii d' nado P'op Hagä Do ky n'aa ji her'oot do ji hajaa doo, kyy wób ji h'y'y kanadaw'uuh do ji hajaa ji her'oot doo, ji hapäh do na-āñj hē. Ahñnh da tii. ⁹ Da hē ji hapäh doo, P'op Hagä Do ky n'aa ji hajaa ji her'oot do na-āñj hē, ta uuh ub tii. ¹⁰ Baad had'op do heh'äät do kaja bā kã, tii bā kã, dooh hyb n'aa ji karēn wät pé ta uuh hadoo doo. ¹¹ Hahŷ hadoo tii: ŷ karapee noo gó, karepé raber'oot doo da ŷ ber'oot paah, karepé rahyb n'aa newēē doo da ŷ hyb n'aa newēē paah. ŷ wah'ēē wät bā kã ŷ eréd hōm ta ti karapee ŷ h'y'yb hadoo do paah. ¹² Da hē, dooh baad ēr hapēē nã bā P'op Hagä Doo, japow gó ji heg'āñs do hadoo. Ta jawén da ēr bahapäh baad ub kã, heh'äät kã. Da hē, jāñm hē ta uuh ŷ bahapäh. Ta jawén da, sahōnh hē ŷ bahapäh ta hā, ŷ P'op Hagä Do hapäh doo da né hē.

¹³ Hŷŷ kã tamawoob hē hadoo do ti haym: Ji h'y'y ka'eeh doo, ji gada doo, ji kamahñn doo. Ji kamahñn doo, sa bahñnh baad had'op do tii.

14

Ji hajaa do P'op Hagä Do Sahee hana do ky n'aa bód hahỹh

¹ Taw'ãäts hẽ kamahãn do hã baad bẽ h'yyb padäg. Taw'ãäts hẽ P'op Hagä Do Sahee hã hana do ji hajaa do hã bẽ h'yyb padäg na-ãäj hẽ. Pooj jé, P'op Hagä Do ky n'aa ji hajaa ji her'oot do hã baad ub bẽ h'yyb padäg. ² Hahỹ hyb n'aa ta ti ỹ wén her'oot: Kyy wób me her'oot doo, dooh ta wób tamaher'ood bã. P'op Hagä Do sii taber'oot tii hã. Dooh maa napäh pé ta ti ta her'oot doo. Ji nahapäh do ky n'aa ta her'oot tii, P'op Hagä Do Sahee an'oo bã. ³ Tii d' nado P'op Hagä Do ky n'aa her'oot do hã. Ta wób hã ti ramaher'oot. Ta ti ji tamasa, ji h'yy ka'eeh do kah'ũũm hyb n'aa. Ji tamaher'oot, baad ji bawät hyb n'aa. Ji tah'yyb en'yym. ⁴ Kyy wób me her'oot doo, ta daaj hẽ, ta hã hẽ takamasa tii, P'op Hagä Do ky n'aa kah'ũũm hyb n'aa ta h'yyb gó. P'op Hagä Do ky n'aa her'oot do tamasa ta wób, P'op Hagä Do ky n'aa sa h'yyb gó takah'ũũm hyb n'aa. ⁵ Ỹ karẽn paawä sahõnh hẽ bëeh, bẽ bahajaa kyy wób me bẽ baher'oot. Ti hadoo né hẽ, tak'ep ỹ karẽn P'op Hagä Do ky n'aa bẽ her'oot. Kyy wób me kaher'oot do bahãnh baad hadoo P'op Hagä Do ky n'aa her'oot doo.* Kyy wób me kaher'oot doo, ta ky n'aa nyy d' tahanäng pé ji her'ood bã, Jesus hã h'yy ka'eeh do kahet'aa do ramaa napäh hyb n'aa, P'op Hagä Do ky n'aa sa h'yyb gó kah'ũũm hyb n'aa, ti na-ãäj hẽ baad ub.

* **14:5** P'op Hagä Do ky n'aa ji her'oot do baad ub tawén doo, kyy wób me kaher'oot do bahãnh, hajõng tamasa do hyb n'aa.

⁶ Ti hyb n'aa wakān haa, bē wē ŷ kajaa bā, kyy wób me bē ŷ maher'ood bā paawā, nyy d' paawā bē tamasa tii? Doo paawā bē tamasaa bā. Hā ŷ P'op Hagā Do metēeh doo, ji hajaa do ky n'aa, P'op Hagā Do ky n'aa, ji ma metēek do ky n'aa bē ŷ maher'oot do na-āāj hē, ti bē tamasa. ⁷ Ji gamehŷh do ky n'aa me, ji etēn do ky n'aa me na-āāj hē tii d' bē ŷ metēeh ŷ hanāng pé tii, ta ti hedēp do nado né paawā. Baad ranetēn bā, baad ragamanehā bā, nyy da ta wób rabahapāh ti teh'ūūm doo? ⁸ Ti hadoo né hē torōm-bet hād nāng do hā. Nyy da g'eeh warahén rah'yy genā bā kaneb'oo doo hēnh tanaēej bā, baad torōm-bet ragamanehā bā? ⁹ Ti hadoo né hē bē hā. Kyy wób me ta wób bē maher'ood bā, nyy da ramaa napāh ta ti ky n'aa, nyy d' tahanāng péh? Daap hē ti bē baher'oot kyy wób me. ¹⁰ Hajōng ti anāng kyyh badāk hahŷh hā. Baad ub sahōnh hē tii, maa napāh do sa hā. ¹¹ ŷ kyy maa nanapāh doo, ta tii hā, ŷ ta s'ee hēnh naa, ta s'ee hēnh naa ŷ ta hā. ¹² Ti hadoo né hē bē hā. Tak'ēp bē karēn P'op Hagā Do Sahee hana do bē gado bā do hyb n'aa, taw'āāts hē bē h'yyb padāg sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do masa do hā.

¹³ Ti hyb n'aa kyy wób haj'aa doo, taw'āāts hē raky n'aa etsēē P'op Hagā Do hā, tabanoo hyb n'aa na-āāj hē sa hā rabahajaa hyb n'aa ratab'ēēs do nyy d' tahanāng pé tii. ¹⁴ Kyy wób me P'op Hagā Do hā ŷ ky n'aa etsēē bā, hēp ŷ tym ti ky n'aa etsēē. Doo ŷ hapāh pé ŷ her'oot doo. ¹⁵ Nyy d' ŷ bad'oo ti tahado bā? Hahŷh da ŷ bad'oo: ŷ da ky n'aa etsēē hēp ŷ tym me, ŷ hapāh doo me na-āāj hē da ŷ ky n'aa etsēē. P'op Hagā Do ŷ ma ejām da hēp ŷ

tym me, ÿ hapäh doo me na-ããj hẽ. ¹⁶ Jããm hẽ a h'yyb tym gó P'op Hagä Do maj'aa etsëë bã, nyy da õm raky masa ranahapëë bã maher'oot doo?

¹⁷ Baad né paawä P'op Hagä Do maj'aa etsë, kyy wób me maher'oot doo, dooh ta wób tamasaa bã rah'yy ka'eeh do kah'ũũm hyb n'aa.

¹⁸ P'op Hagä Do ÿ j'aa etsë, sahõnh hẽ bẽ bahãnh ÿ bahajaa kyy wób me ÿ maher'oot do hyb n'aa.

¹⁹ Ti hadoo né hẽ, Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang, hã ÿÿ, taw'ããts hẽ ji ma poo oow pé kyyh ji maa napäh do ÿ her'ood bã ÿ ma metëek bã, 10 miw kyyh ji maa nanapäh do mahãnh.

²⁰ Wakãn haa, karepé h'yy gatamah do bẽ hado manä P'op Hagä Do Sahee ji hã hanoo do hã. Taw'ããts hẽ wah'ëë h'yyb hadoo bëeh, ta ti hã. Taw'ããts hẽ nesaa do hã bẽ h'yy gatamah karapee t'aah h'yy gatamah do hadoo. ²¹ Hahÿÿ da P'op Hagä Do kyy kerih do hã:

“Ji nahapäh do kyy me,
ta s'ee hënh naa do sa kyy me, ÿ maher'oot da
karapé haa.

Ti hadoo né hẽ da, dooh da raky dahé bã ÿÿh”,[†]
nãng mã Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kyyh.

²² Ti hyb n'aa kä, kyy wób me kaher'oot doo, Jesus hã h'yy kana'eeh do metëë n'aa, ta hã h'yy ka'eeh do metëë n'aa nado. P'op Hagä Do ky n'aa ji her'oot doo, Jesus hã h'yy ka'eeh do metëë n'aa ti, ta hã h'yy kana'eeh do metëë n'aa nado. ²³ Séd hã Jesus hã h'yy ka'eeh do rakata bã kä, kyy wób me sahõnh hẽ rer'ood bã paawä, ti ta seeh, nahapäh

[†] **14:21** Isajas 28.11-12

doo, Jesus hã h'yy kana'eeh do na-ããj hẽ tajëë suun bã tii bã, sahõnh hẽ bë meraa bong hadoo ted'oo da. ²⁴ Jesus hã h'yy kana'eeh doo, nahapäh do na-ããj tajëë suun bã P'op Hagä Do ky n'aa sahõnh hẽ rer'ood nuuj jé, kametä däk tii bã ta hã nesaa do ta h'yyb tym gó hanäng doo. Ky n'aa kety däk tii bã sahõnh hẽ bë her'oot do hyb n'aa. ²⁵ Kametä däk tii bã sahõnh hẽ ta h'yyb tym gó tahyb n'aa newëë do pooj jé ji nahapäh doo. Ta taron nu paa me tabahyy häng da, P'op Hagä Do taj'aa etsë hyb n'aa. "P'op Hagä Do awät né hẽ bë mahang", näng da.

²⁶ Wakän haa, taw'ãäts hẽ hahỹy da bë bad'oo bë kahet'aa bã: Ta see P'op Hagä Do hã tama ejäm, ta see ma metëëk P'op Hagä Do ky n'aa, ta see her'oot P'op Hagä Do ta hã tametëëh doo, ta see her'oot kyy wób me, ta see tab'ëës kyy wób me kaher'oot do nyy d' tahanäng péh. Taw'ãäts hẽ sahõnh hẽ ta tii d' ji bad'oo, sahõnh hẽ Jesus hã h'yy ka'eeh do h'yyb gó P'op Hagä Do ky n'aa takah'üüm hyb n'aa. ²⁷ Kyy wób me raher'ood bã, jããm né hẽ pawóp hẽ, tamawoob hẽ ti her'oot. Taw'ãäts hẽ sét ken'yyh raber'oot. Tii bã, taw'ãäts hẽ ta see tab'ëës nyy d' tahanäng péh. ²⁸ Tabadoo bã ta ky n'aa tab'ëës doo, nyy d' tahanäng pé ti tab'ëës doo, taw'ãäts hẽ bag hënh tabasoo hẽ bë kahet'aa bã kyy wób me her'oot doo. Taw'ãäts hẽ ta m'aa hënh, ta tób hënh taber'oot P'op Hagä Do sii.

²⁹ Taw'ãäts hẽ pawóp hẽ, tamawoob hẽ raher'oot P'op Hagä Do ky n'aa. Taw'ãäts hẽ ta wób ramatakëë, ta ti taher'oot do baad tado bã. ³⁰ Sa mahang hat'oonh do gado bã ta h'yyb tym gó P'op Hagä Do ky n'aa, taw'ãäts hẽ pooj jé her'oot do ky ym, ta ti hasooh do ber'oot hyb n'aa kä. ³¹ Ta tii

da sēt ken'yyh bē baher'oot P'op Hagä Do ky n'aa, bē sahōnh hē bē ma kametēek hyb n'aa, bē h'yyb hedo magyys hē hyb n'aa. ³² P'op Hagä Do ky n'aa rod rahajaa rah'yy kamedug bā, rahajaa ragadaa bā rabaher'oot hyb n'aa. ³³ Dooh P'op Hagä Do hanaa tado bā ta ti jé pad'yyt hē kaher'oot doo, baad nahōm doo. Baad hadoo do ji h'yyb n'yyim doo, ti ti P'op Hagä Do hanaa.

Sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē habong do rabahed'oo doo da, ³⁴ taw'āāts hē ŷŷj dooh rer'ood bā séd hā rakahet'aa bā. Taw'āāts hē bag hēnh rabab'ēeh. Dooh taw'āāts hē tado bā rer'ood bā ji kahet'aa bā. Taw'āāts hē ŷŷj raky daheeh ajyy, Mosees ky n'aa jaw'yyk do her'oot doo da. ³⁵ Tanyy bā sa hā reaanh doo, taw'āāts hē sa tób hēnh sa patug hā rabeaanh, dooh taw'āāts hē tado bā do hyb n'aa ji kahet'aa bā ŷŷj rer'ood bā.

³⁶ Bē hanaa bē ed'oo g'eeh P'op Hagä Do ky n'aa hanām doo? Jāām hē bē tii, ta ti gadoo do bē ed'oo g'eeh? ³⁷ P'op Hagä Do ky n'aa rod ta hā pé ted'oo doo, P'op Hagä Do Sahee hanaa gadoo do ted'oo doo, taw'āāts hē tah'yy kadaw'uuh Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do mejūū do né hē ti ŷ erii wāt doo. ³⁸ Hahŷ manatakēē doo, dooh né hē ji hyb n'aa p'eed bā tii.

³⁹ Ti hyb n'aa kā, wakān haa, taw'āāts hē P'op Hagä Do ky n'aa bē her'oot do hā bē h'yyb padäg. Bē medug manā kyy wób me rer'ood bā. ⁴⁰ Ti hado né hē paawā, baad bē adoo ti ta tii, ta tyw n'aa näng bā.

Jesus ganā wāt do ky n'aa hahỹh

¹ Hỹh kā, wakān haa, ỹ karēn bē hyb n'aa esee Jesus Kristo ky n'aa hanām do bē ỹ ma met'ēēg wāt do paah, bē gadoo do paah. Ta ti né hē bē h'yy ka'eeh do mejój n'aa. ² Ta ti ky n'aa hanām do ed'ēēp bē h'yyb tym P'op Hagā Do wē, baad bē hyb n'aa matakā bā tii, bē neréd bā ỹ ma met'ēēk do ky n'aa. Tii d' tanado bā, daap bē h'yy ka'eeh.

³ Jāām hē baad hadoo do ta ky n'aa ỹ gadoo do ti bē hā ỹ tab'ēēs doo. Hahỹ né hē tii: Kristo dajēp nesaa do ēr moo bok do sām, P'op Hagā Do kyy kerih do ta pooj jé taker'oot doo d' né kā. ⁴ Ti m' radakā jēng, ti m' tamawoob dāg kā ta ā kā taganā wāt p'aa hēnh, pooj jé P'op Hagā Do kyy kerih do her'oot doo da né kā. ⁵ Ti jawén mäh, Peed hā takas'ee wād kän. Ti jawén mäh, 12 hedoo do sa hā takasee ēnh. ⁶ Ti bahānh mäh, séd noo gó 500 ta ma matēg sa hā takas'ee wād kän. Hajōng sa wób ed'ēēp nā hahỹ ỹ berih bā. Hap'ēēh do wób radejēb kän. ⁷ Ti m' takasee Tsijaag hā, sahōnh hē tamejũũ do hedoo do sa hā na-āāj hē. ⁸ Tagadēēg ub takas'ee kän hā ỹỹ, ỹ ajān s'oo hadoo do hā. ⁹ Sa yd jé had'os do ỹỹh, Jesus mejũũ do sa mahang. Doo paawā ỹ ramaneēēj bā Jesus mejũũ doo, P'op Hagā Do karapee ỹ rejāā do paa hyb n'aa. ¹⁰ Ti hadoo né hē, ta mejũũ do see da hē ỹ wén hado dāk, P'op Hagā Do ky enyym do hyb n'aa hā ỹỹ. Daap hyb n'aa nado ta ti hā ỹ taky enyym doo. Doo. Ta wób moo bok do bahānh ỹ moo wād wāt. Ti hadoo né hē, dooh ỹ tado bā ti moo wāt doo. Hā ỹ P'op Hagā Do ky enyym do hanaa tii. ¹¹ Hỹh kā ỹ tado bā bē hā maher'ood wāt doo, ta wób rado bā, ti né

hē ti ta ky n'aa āã her'oot doo. Ti ky n'aa né hē ti bē ky dahé bong doo.

Jesus ganā wät do ky n'aa ta wób raky sēm do ky n'aa hahỹh

¹² Kristo ganā wät āã her'ood bā, h'ēed hyb n'aa dooh ji ganā bā dejēp do mahang bē wób sa kyyh? ¹³ Te hub tado bā ta ti bē wób her'oot doo, ji ganā bā paawā, Kristo na-āãj hē paawā dooh paawā taganā wäd bā tii bā. ¹⁴ Kristo ganā wäd bā paawā, daap paawā tii bā āã maher'ood hōm do ta ky n'aa. Daap hē na-āãj hē paawā bē h'yy ka'eeh doo. ¹⁵ Kristo ganā wäd bā paawā, noo kanesa do paawā āã tii bā, Kristo ganā wät P'op Hagā Do an'oo bā āã ma metēek do hyb n'aa. Dejēp do ganā bā paawā, dooh Kristo ganā wäd P'op Hagā Do an'oo bā paawā. ¹⁶ Dejēp do ganā bā, dooh paawā Kristo ganā wäd bā. ¹⁷ Kristo ganā wäd bā paawā, daap hē paawā bē h'yy kae dāk ta hā. Ti tahado bā paawā, dooh na-āãj hē takawug bā nesaa do bē h'yyb tym gó hanāng do paah. ¹⁸ Te hub tado bā paawā ta tii, gawatsig hōm paawā Kristo hā h'yy ka'eeh do sa makūūh. ¹⁹ Jāām hē da hē, badāk hahỹh hā ji bawät nā bā Kristo hanaa ji gahēen bā, tii bā taw'āāts hē paawā tak'ēp, sahōnh hē mahānh, ēr rat'yyd mehīn paawā.

²⁰ Tii d' nado. Kristo ganā wät né hē dejēp do mahang P'op Hagā Do an'oo bā. Pooj jé dejēp do mahang ganā wät do tii. Ta wób na-āãj hē genyyh do metēe n'aa tii. ²¹ Hahỹ hyb n'aa ŷ wén her'oot tii: Sét hē aj'yy ji dajēp do du na doo. Ti hadoo na-āãj hē sét hē aj'yy see ji ganyyh do dejēp do mahang du na doo. ²² Adāw hyb n'aa

sahõnh hẽ ji dejëp. Ti hadoo ãnh Kristo hyb n'aa kä sahõnh hẽ ragenyh da. ²³ Sahõnh hẽ genyih do bahãnh, pooj jé ganã wät do Kristo. Ta jawén, Kristo kajaa bã kä, ta hã h'yy ka'eeh do ragenã boo kãn da. ²⁴ Tii bã kä, badäk hahỹ gawatsik do kaja kãn. Kristo j'aa ketsë do jawén paa bã sahõnh hẽ mejũ do ji nahapäh do sa hã, sahõnh hẽ bag'ããs do ji nahapäh do sa hã, sahõnh hẽ hejój enäh do ji nahapäh do sa hã na-ããj hẽ, tii bã tabag'ããs do Kristo bahaëej kãn da P'op Hagã Do ta Yb hã kä. ²⁵ Kristo bag'ããs da sahõnh hẽ ta majĩ hã taj'aa ketsë bã kä. ²⁶ Tagadëeg ub kä majĩ tagawats'iik doo, dajëb. ²⁷ Ta ti ÿ wén her'oot, hahỹ da P'op Hagã Do kyy kerih do her'oot do hyb n'aa: “Sahõnh hẽ ta tsyym yt hã P'op Hagã Do an'oo bã tabag'ããs hyb n'aa.”* “Sahõnh hẽ tabag'ããs” tabaher'oot bã, dooh P'op Hagã Do ta Yb sii hẽ tado bã tii, ti né hẽ hanoo do hyb n'aa ta hã sahõnh hẽ tabag'ããs doo. ²⁸ Takajaa bã kä sahõnh hẽ Kristo bag'ããs doo kä, ti noo gó kä, ta daaj hẽ ta Yb yd jé da tanu gadäg kãn. Tii d' tawén hadoo, ta Yb, sahõnh hẽ ta hã han'oo däk doo, tabag'ããs hyb n'aa, sahõnh hẽ bahãnh tabahado däk hyb n'aa kä, sahõnh hẽ tabag'ããs hyb n'aa kä.

²⁹ Hỹ kä, ji ganã bã paawã, nyy da rabad'oo da dejëp do hyb n'aa nu kemuun doo? Dejëp do ganã bã paawã, hẽd n'aa tii d' rawén d'oo?† ³⁰ Ji ganã bã paawã, dooh hyb n'aa pé had'yyt hẽ ÿ ahoop doo. Ji ganã wät do hyb n'aa ÿ wén gadoo

* **15:27** Saaw-Mo 8.6 † **15:29** Dooh ji hapëë bã ta tii d' hed'oo doo. Dooh Paw-Ro met'ëëg bã dejëp do hyb n'aa ji nu kemuun bã. Jããm né hẽ ti ky n'aa gó tabeh'ũm ji ganã wät do ky n'aa.

Jesus hyb n'aa ÿ ahoop doo. ³¹ Dajëb gó had'yyt hë ÿ bawät tak'ëp ÿ rarejãã do haj'aa. Né hup ÿ né ta ti ÿ her'oot do bë wén hapäh, ÿ h'yy kasab'ee do hyb n'aa bë hyb n'aa Kristo Jesus ër Wahë N'aa hyb n'aa. ³² H'ëed hyb n'aa ÿ kamety wät paa ajyy tabanas'aa hedoo do sa sii Epeso panang bã, jããm hë badäk hahÿÿ hã ji hawät do hã ÿ h'yyb däg bã paawä, ji ganänä bã paawä? Ji ganänä bã paawä, se hub né hë paawä hahÿÿ da sa ky hetëg: “Hamäh, ër awëeh, hamäh, ër eëg jati ër dejëb kãn do hyb n'aa.”[‡]

³³ Bë an'oo manä bë rawad'ii. “Nesaa do moo heb'ooh do sii ji awäd bã, sa da h'yyb hadoo da ji, baad né paawä ji bawät pooj jé.” ³⁴ Taw'ãäts hë p'aa hënh bë h'yyb bë an'oo baad hadoo do hã. Bë moo boo manä wäd nesaa doo. Ta ti ÿ wén mejüü, bë wób ranahapäh do hyb n'aa P'op Hagä Do sa h'yyb gó. Bë nu mebyy bok hyb n'aa ÿ wén her'oot tii.

³⁵ Hahÿÿ da apäh da ta wób rabeaanh: Nyy da dejëp do paa ragenä bok? Ny hadoo do sa hub? ³⁶ Baad nadoo do heaanh do tii! Joom tym ji ejoom doo, dooh taganä bã ta bóg nadajëb bã. ³⁷ Tiriig tym, joom tym wób na-ããj hë ji ejoom bã, dooh ta gajewëe tado bã ji ejoom doo. Ta tym ub ti ji ejoom doo. ³⁸ P'op Hagä Do bad'oo nyy d' tabahadoo joom, tah'yyb däng doo da. Joom tym ta wób hedoo tawëe bã. Ta see hadoo ta seeh, ta see hadoo ta seeh. ³⁹ Ti hadoo ënh ti anäng ta wób hedoo ta dab. Ta see hadoo ji dab, ta see hadoo har'ëeng

[‡] 15:32 Ji h'yyb karën doo da né hë ji moo wät tahanäng pé ti sa ky hetëg doo. Ji ganänä bã paawä, se hub né hë tii bã paawä rahe'oot doo.

dab, ta see hadoo taw'ëed dab, ta see hadoo na-ããj hē tah'ỹỹb dab. ⁴⁰ Ta wób hedoo wē hã habong doo. Ta wób hedoo badäk hahỹỹ hã habong doo. Ta see hadoo wē hã habong do sa hetsóh. Ta see hadoo badäk hahỹỹ hã habong do sa hetsóh. ⁴¹ Ta see bag hadoo papỹỹj, ta see bag hadoo kamarab, ta see bag hadoo sagõõh. Sagõõh wób ta wób hedoo ta matym.

⁴² Ti hadoo né da dejëp do mahang ji ganyyh do hã. Karejãã ji kamag ji dakä jëng doo. Taganyyh bä kä, kanarejã wäd. ⁴³ Nas'aa ji kamag ji dakä jëng bä. Tak'ëp tabahetsooh taganyyh bä kä. Nahejooj its ji dakä jëng bä. Hejooonh taganyyh bä kä. ⁴⁴ Dab näng ji kamag ji dakä jëng doo. Taganyyh bä kä, papuuj däg ji hub P'op Hagä Do Sahee ed'ëëp doo. Ji hub dab näng do tanyy bä, tii b' ti anäng na-ããj hē ji hub papuuj P'op Hagä Do Sahee ed'ëëp doo. ⁴⁵ Hahỹỹ da takerih doo gó: “Jããm pooj jé aj'yy, Adãw, hedëb gëet doo.”§ Tagadëëg ub Adãw hedoo doo, Kristo, ji edëp do hanoo do Sahee hado däk tii. ⁴⁶ Pooj jé dó tabanyy däk ji hub dab näng doo. Ta jawén ji hub papuuj, P'op Hagä Do Sahee ed'ëëp doo. ⁴⁷ Jããm pooj jé aj'yy, badäk hahỹỹ hã tsäng hanaa. Aj'yy ta jawén hana doo, Kristo, hỹ pong jé naa tii. ⁴⁸ Badäk hahỹỹ hã habong doo, Adãw k'ããts gó hana do hadoo ti sahõnh hē. Hỹ pong jé hana do hadoo da ër hub papuuj hỹ pong jé naa ër gadoo doo. ⁴⁹ Da hē, badäk hahỹỹ hã ër babok nä bä, Adãw hadoo nä ëër. Ti hadoo né hē da, ti awät ti noo gó, hỹ pong jé hana do hadoo da ëër.

⁵⁰ Hahỹ ti ỹ her'oot, wakãn haa: Dab näng doo,

majyyw nāng doo, dooh da tanu dēē bā P'op Hagā Do bag'āās bā. Karejāā doo, dooh tagado bā nadajēp doo. ⁵¹ Bē hyb n'aa matakā da! Bē ŷ maher'oot ji nahapāh do hā: Dooher sahōnh hē ēr dejēb bā.** Ti hadoo né hē, sahōnh hē ēr da kawereem. ⁵² Nayyw hē ti ji kawareem doo, ji ty watsig wād sii hē, tagadēeg ub torōm-bet hād nāng do ky ganyyh bā kā. Torōm-bet ky ganā sii hē da sahōnh hē Jesus hā h'yy ka'eeh do dejēp do paa ragenā boo kån da. Ta ti dooh radejēb boo bā kā. Ti ēēr kā, ti noo gó hedēp nā doo, ēr kawereem boo kån, hedēb had'yyt do ēr gadoo hyb n'aa kā. ⁵³ Karehejāā do kawareem da kanarejāā do hā. Dejēp do kawareem da nadajēp do hā kā. ⁵⁴ Ta ti bawāt bā kā, karehejāā do kawareem bā kā kanarejāā do hā, dejēp do rakawareem bā kā nadajēp do hā kā, tii bā kā hahŷ kerih do ky dāng do paa kā kaja kån:

“Dajēb gawatsig kån.

Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do j'aa ketsēē kån ta hā.”††

⁵⁵ “Dajēb, ny maj'aa ketsē doo?

Dajēb, ny a hejój ji mamarajejāā doo?”‡‡

⁵⁶ Nesaa do ji moo wāt doo, ji hyb n'aa newēē doo, ti né hē dajēb mahŷŷj. Ky n'aa jaw'yyk doo, nesaa do ji moo wāt do hejój. ⁵⁷ P'op Hagā Do hā ēr j'aa etsē. Ti né hē hanoo ēr j'aa ketsē doo, Jesus Kristo ēr Wahē N'aa hyb n'aa.

** **15:51** Jesus matēeh noo gó ta hā h'yy ka'eeh do ky n'aa ti taher'oot. †† **15:54** Isajas 25.8 ‡‡ **15:55** Osejas 13.14

58 Ti hyb n'aa kā, wakān haa ŷ kamahān doo, taw'āāts hē bē h'yy kahejój. Bē an'oo manā bē tahewaat do hā, bē h'yy ganejē hōm hyb n'aa. Taw'āāts hē bē moo boo had'yyt hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē sahōnh hē bē wē hanāng doo me, daap hē nado ti Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē bē moo bok doo, bē bahapāh do hyb n'aa.

16

Ta wób ji masa do dajēēr n'aa ky n'aa hahỹh

1 Hỹh kā, P'op Hagā Do karapee Judah hāj n'aa bā habong do ji masa do dajēēr n'aa ky n'aa bē ŷ ma erih. Taw'āāts hē Garata hād nāng do hāj n'aa hēnh habong do Jesus hā h'yy ka'eeh do ŷ mejũ doo da, bē na-āāj hē tii d' bē bad'oo. 2 Taw'āāts hē sét met'uuh hā ken'yyh bē betyn hōm tsyt hē bē dajēēr uuh bē gadoo do pēnh. Hajōng tado bā bē gadoo doo, hajōng do ta uuh bē betyn hōm tsyt hē. Kanahēn d'os hē tado bā, dooh denaa hē. Taw'āāts hē bē ata ŷ kajaa do pooj jé. 3 Tii bā, ŷ kajaa bā kā, ŷ erih do ŷ mejũ da ajyy ta ti dajēēr Jerusarēnh hēnh ratajoooh do bē asēew hōm do sa sii, baad t'ĩ hēnh ragadoo hyb n'aa. 4 Taw'āāts hē tado bā, ŷ na-āāj hē ŷ ahōm. ŷ d' rahadaa hōm tii bā.

5 ŷ h'yyb dāng Masedonija hāj n'aa ŷ jatsēk. T'ĩ hēnh ŷ bewād nā do jawén paa bā, bē wē ŷ bahōm kān bē ŷ baheg'āās hyb n'aa. 6 Badawēēt apāh da ŷ bawāt bē pa. T'ĩ hēnh hyb n'aa hadoo da tarab'ēēr ŷ tab'ēēs. Tii bā ŷ bē masa da ŷ bahōm hēnh. 7 Dooh ŷ karēn bā ŷ h'yy kajóh gó bē wē ŷ beg'āās doo, ti hyb n'aa nayyw hē ŷ wén nahōm nā bē wē. ŷ karēn paawā badawēēt ŷ bawāt bē pa, Tak'ēp Hyb

N'aa Jawyk Do karēn bā tii. ⁸ Ti nuuj jé ŷ baym da babā Ēpeso panang bā, jām Pēn-Tekos hād nāng do kajaa bā kā. ⁹ Tyw n'aa nāng babā hā ŷŷ, baad Jesus ky n'aa ŷ beher'oot hyb n'aa, hajōk né paawā ŷ raganen'aak.

¹⁰ Tsimoot kajaa bā bē wē, taw'āāts hē baad bē gadoo bē mahang, baad tabahadoo hyb n'aa ta hā. Tii d' ŷ wén etsēē bē hā, ŷ moo wāt doo da Tsimoot moo wāt na-āāj hē Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do wē.

¹¹ Bē an'oo manā bē wób raty n'aa gesyyg Tsimoot hā. Taw'āāts hē hanām doo gó bē kedēē hōm, wē ŷ tababaaj hōm hyb n'aa. Ēr wakāān wób Jesus hā h'yy ka'eeh do sa sii takajaa ŷ gada.

¹² Ēr wakāān Jesus hā h'yy ka'eeh do Aporos hād nāng do hā kā. Tak'ēp ŷ betsēē ta hā, tabahōm hyb n'aa Ēr wakāān sa sii bē rabahehēen bā. Dooh m' takarēn nā bā tahōm bā. Baad tahaja bā m' tabahōm.

¹³ Taw'āāts hē baad bē kanāh. Taw'āāts hē baad had'yyt hē bē h'yy kae. Bē h'yyb eŷŷm manāh. Bē h'yy kahejój. ¹⁴ Taw'āāts hē kamahān gó bē moo bok sahōnh hē bē moo bok doo.

¹⁵ Bē hapāh, Es-Tepanas ta tób yt hā haj'eenh do sii hē jāām hē pooj jé ti Akaja hāj n'aa bā Jesus hā rah'yy kae padēek doo. Bē hapāh nyy da ramasaa had'yyt hē Jesus hā h'yy ka'eeh do sa hā. Tak'ēp ŷ betsēē bē hā, wakān haa, ¹⁶ bē ky dahé ta ti hedoo doo. Bē ky dahé na-āāj hē ta wób ta ti hedoo do sa sii Jesus ky n'aa hā moo b'ook doo. ¹⁷ ŷ h'yy gadajang ajyy Es-Tepanas, Por-Tunat, Akajo hād enāh do bē wē naa wē ŷ rakajaa bā kā, bē jawén buuj, hā ŷ ramasa do hyb n'aa. ¹⁸ Baad ŷ rah'yyb

en'yym, bē rah'yyb en'yym doo da. Taw'ããts hē bē weh'ēeh ta ti hedoo doo.

¹⁹ Jesus hã h'yy ka'eeh do Asija hãj n'aa bã habong do bē m' rahyb n'aa esee. Akira, ta ÿÿm Pisiir hãd nãng do daheeh, bē nemuun séd hã h'yyb hedoo do Jesus Kristo hã, tak'ëp mã bē rahyb n'aa esee. Jesus hã h'yy ka'eeh do sa tób bã kahet'aa doo, ti na-ããj hē bē m' rahyb n'aa esee tii da.

²⁰ Sahõnh hē Jesus hã h'yy ka'eeh do babã habong do bē m' raky n'aa edëng. Baad bē kedëe bē da hadoo do hã.

²¹ ÿ Paw-Ro, moh ÿÿ me ti hÿ ÿ berii kãn.* Bē ÿ hyb n'aa esee.

²² Ky n'aa kawas'ee däk da Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do kamanahãn doo. B'ëep matëh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo!

²³ ÿ karën, Jesus, ër wahë n'aa ky enyym bē hã.

²⁴ ÿ kamahãn bē sahõnh hē nemon ÿÿ séd hã h'yyb hedoo do Kristo Jesus hã. Jããm hē kã.

* **16:21** Paw-Ro bawät noo gó dooh sa daaj hē rerii bã, rahaja né paawã rerii bã. Sa masa n'aa rerih sa ma matëg esok doo. Paw-Ro esok do teri n'aa erii kãn. Tagadëëg ub kã, tabahajaa bã kã, Paw-Ro gadoo terih do nahëeh, ta daaj hē taberih hyb n'aa tahyb n'aa esee do ky n'aa. Ta tii hã rabahapãh, Paw-Ro kyyh né hē sahõnh hē ta tii hã kerii däk doo. Paw-Ro mo haj'aa né hē rabahapãh.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc